

Сборник съдебна практика

СТАНОВИЩЕ 2/15 НА СЪДА (пленум)
16 май 2017 година

Съдържание

I - Искането за становище	4
II - Предвиденото споразумение	5
III - Съображения на Комисията, изложени в искането ѝ за становище	6
IV - Обобщение на основните становища, представени пред Съда	7
V - Становище на Съда	8
Компетентност по член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС	9
Задължения, свързани с достъп до пазара	10
Задължения, свързани със защитата на инвестициите	14
Задължения, свързани със защитата на интелектуалната собственост	19
Задължения, свързани с конкуренцията	22
Задължения, свързани с устойчивото развитие	23
Компетентност по член 3, параграф 2 ДФЕС	27
Задължения, свързани с услугите в областта на транспорта	27
– Морски транспорт	?27
– Железопътен транспорт	?31
– Автомобилен транспорт	?33
– Транспорт по вътрешни водни пътища	?33
Задължения във връзка с обществените поръчки в областта на транспорта	34
Задължения, свързани с инвестициите, различни от преките	35
Компетентност за одобряване на институционалните разпоредби в предвиденото споразумение	40

Обмен на информация, уведомление, проверка, сътрудничество, медиация и правомощия за вземане на решения	40
Прозрачност	42
Уреждане на спорове	43
– Уреждане на спорове между инвеститори и държави	?43
– Уреждане на спорове между страните	?44
Отговор на искането за становище	46

„Становище, постановено на основание член 218, параграф 11 ДФЕС — Споразумение за свободна търговия между Европейския съюз и Република Сингапур — Споразумение от „ново поколение“, договорено след влизането в сила на Договорите за ЕС и за функционирането на ЕС — Компетентност за сключване на споразумението — Член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС — Обща търговска политика — Член 207, параграф 1 ДФЕС — Търговия със стоки и услуги — Преки чуждестранни инвестиции — Обществени поръчки — Търговски аспекти на интелектуалната собственост — Конкуренция — Търговия с трети държави и устойчиво развитие — Социална закрила на работниците — Опазване на околната среда — Член 207, параграф 5 ДФЕС — Услуги в областта на транспорта — Член 3, параграф 2 ДФЕС — Международно споразумение, което може да засегне общите правила или да промени техния обхват — Вторично законодателство на Съюза в областта на свободното предоставяне на услуги в транспорта — Чуждестранни инвестиции, които не са преки — Член 216 ДФЕС — Споразумение, необходимо за осъществяване на някоя от целите по Договорите — Свободно движение на капитали и плащания между държави членки и трети държави — Правоприемство по договори в областта на инвестициите — Заместване на инвестиционните споразумения между държавите членки и Република Сингапур — Институционални разпоредби на споразумението — Уреждане на спорове между инвеститори и държави — Уреждане на спорове между страните“

В производство за даване на становище 2/15,

с предмет искане на становище на основание член 218, параграф 11 ДФЕС, подадено на 10 юли 2015 г. от Европейската комисия,

СЪДЪТ (плenum),

състоящ се от: К. Lenaerts, председател, А. Tizzano, заместник-председател, R. Silva de Lapuerta, М. Pešič (докладчик), L. Bay Larsen, Т. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Juhász, М. Berger, А. Prechal, М. Vilaras и E. Regan, председатели на състави, А. Rosas, А. Borg Barthet, J. Malenovský, J.-C. Bonichot, Ал. Арабаджиев, С. Toader, D. Šváby, E. Jarašiūnas, С. G. Fernlund, С. Vajda, F. Biltgen, К. Jürimäe и С. Lycourgos, съдии,

генерален адвокат: E. Sharpston,

секретар: L. Hewlett, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 12 и 13 септември 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Европейската комисия, от U. Wölker, B. De Meester, R. Vidal-Puig и M. Kocjan, в качеството на представители,
- за белгийското правителство, от J. Van Holm и C. Pochet, в качеството на представители,
- за българското правителство, от Е. Петранова и Л. Захариева, в качеството на представители,
- за чешкото правителство, от M. Smolek, E. Ruffer и M. Hedvábná, в качеството на представители,
- за датското правителство, от C. Thorning и N. Lyshøj, в качеството на представители,
- за германското правителство, от T. Henze, B. Beutler и K. Stranz, в качеството на представители,
- за Ирландия, от E. Creedon и J. Quaney, в качеството на представители, подпомагани от S. Kingston, BL,
- за гръцкото правителство, от G. Karipsiadis, K. Boskovits и S. Chala, в качеството на представители,
- за испанското правителство, от S. Centeno Huerta и M. Sampol Pucurull, в качеството на представители,
- за френското правителство, от G. de Bergues, D. Colas, F. Fize и D. Segoin, в качеството на представители,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от S. Fiorentino и C. Colelli, avvocati dello Stato,
- за кипърското правителство, от E. Zachariadou и E. Symeonidou, в качеството на представители, подпомагани от I. Roussou, dikigoros,
- за латвийското правителство, от I. Kalniņš и D. Pelše, в качеството на представители,
- за литовското правителство, от D. Kriaučiūnas и R. Dzikovič, в качеството на представители,
- за люксембургското правителство, от A. Germeaux, в качеството на представител, подпомаган от P. Kinsch, адвокат,
- за унгарското правителство, от M. Z. Fehér, G. Koós, M. Bóra и M. M. Tátrai, в качеството на представител,
- за малтийското правителство, от A. Buhagiar и J. Ciantar, в качеството на представители,
- за нидерландското правителство, от M. K. Bulterman, M. Gijzen, C. Schillemans и J. Langer, в качеството на представители,
- за австрийското правителство, от C. Pesendorfer и M. Klamert, в качеството на представители,

- за полското правителство, от В. Majczyna и А. Miłkowska, в качеството на представители,
- за португалското правителство, от L. Inez Fernandes, M. Figueiredo и J. P. Salgado, в качеството на представители,
- за румънското правителство, от R.-H. Radu, R.-M. Mangu, A. Voicu и E. Gane, в качеството на представители,
- за словенското правителство, от А. Grum, в качеството на представител,
- за словашкото правителство, от М. Kianička, в качеството на представител,
- за финландското правителство, от J. Heliskoski, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от М. Holt, в качеството на представител, подпомаган от D. Beard, QC, и G. Facenna, barrister,
- За Европейския парламент, от R. Passos, A. Neergaard, A. Auersperger Matic и J. Etienne, в качеството на представители,
- за Съвета на Европейския съюз, от S. Voelaert, R. Wiemann и B. Driessen, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 21 декември 2016 г.,

постанови настоящото

Становище

I - Искането за становище

1. Искането за становище, внесено в Съда от Европейската комисия, гласи:
„Притежава ли Европейският съюз необходимата компетентност самостоятелно да подпише и сключи Споразумението за свободна търговия с Република Сингапур? По-специално:
 - Кои разпоредби от споразумението спадат към изключителната компетентност на Съюза?
 - Кои разпоредби от споразумението спадат към споделената компетентност на Съюза?
 - Има ли разпоредба от споразумението, която да попада в рамките на изключителната компетентност на държавите членки?“.
2. Комисията прилага към своето искане за становище текста на предвиденото споразумение към 10 юли 2015 г., датата на подаване на искането ѝ.

II - Предвиденото споразумение

3. На 8 декември 2006 г. Комисията представя на Съвета на Европейските общности препоръка да ѝ бъде дадено разрешение да започне преговори с оглед на сключването на споразумение за свободна търговия със страните от Асоциацията на народите от Югоизточна Азия (АСЕАН). Съветът приема предложението, съдържащо се в препоръката.
4. Даденото от Съвета разрешение за водене на преговори предвижда, че ако не бъде възможно постигането на споразумение с всички държави — членки на АСЕАН, Съветът би могъл да разреши на Комисията да започне преговори в двустранен формат.
5. В тази връзка на 22 декември 2009 г. Съветът разрешава на Комисията да проведе двустранни преговори с Република Сингапур.
6. Преговорите с тази трета държава започват през март 2010 г. и се провеждат в консултация с комитет „Търговска политика“, изпълняващ функцията на специален комитет, определен от Съвета на основание член 207, параграф 3 ДФЕС и член 218, параграф 4 ДФЕС.
7. През февруари 2011 г. Комисията представя препоръка на Съвета за изменение на указанията за преговори, така че да се включи и защитата на инвестициите. През септември 2011 г. Съветът решава да допълни тези указания в посочения смисъл.
8. През декември 2012 г. приключват преговорите по всички глави с изключение на тази относно защитата на инвестициите. Преговорите по споменатата последна глава завършват през октомври 2014 г.
9. На 26 юни 2015 г. Комисията уведомява комитет „Търговска политика“, че предвиденото споразумение е парафирано.
10. Предвиденото споразумение съдържа 17 глави.
 - глава 1 определя целите и задачите на споразумението и съдържа редица определения с общо приложение,
 - глава 2 е посветена на вноса и износа на стоки,
 - глава 3 обхваща антидъмпинговите, изравнителните и защитните мерки,
 - глави 4 и 5 са посветени на нетарифните пречки пред търговията със стоки, произтичащи от технически регламенти, санитарни и фитосанитарни мерки,
 - глава 6 съдържа разпоредби в областта на митниците,
 - глава 7 е посветена на нетарифните пречки пред търговията и инвестициите в производство на енергия от възобновяеми източници,
 - глава 8 охваща услугите, установяването и електронната търговия,
 - глава 9 — инвестициите,
 - глава 10 е посветена на обществените поръчки,
 - глава 11 обхваща интелектуалната собственост,

- глава 12 — конкуренцията,
 - глава 13 е посветена на търговията и устойчивото развитие,
 - глава 14 урежда правилата за прозрачност, приложими по отношение на въпросите, обхванати в други глави,
 - глави 15 и 16 съответно въвеждат механизъм за уреждане на спорове и механизъм за медиация и
 - глава 17 въвежда Комитет по търговията и няколко специализирани комитета. Тя съдържа също общи и заключителни разпоредби.
11. Поради възникнали по време на консултациите в рамките на комитет „Търговска политика“ различия в мненията относно естеството на компетентността на Съюза за сключване на предвиденото споразумение Комисията подава настоящото искане за становище.

III - Съображения на Комисията, изложени в искането ѝ за становище

12. Комисията счита, че Съюзът разполага с изключителна компетентност за подписване и сключване на предвиденото споразумение.
13. Тя твърди най-напред, че всички разпоредби на това споразумение с изключение единствено на посветените на трансграничните транспортни услуги и чуждестранните инвестиции, различни от преките, попадат в обхвата на общата търговска политика съгласно определението по член 207, параграф 1 ДФЕС, а следователно са и от изключителната компетентност на Съюза на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.
14. На следващо място сочи, че трансграничните транспортни услуги са от изключителната компетентност на Съюза съгласно член 3, параграф 2 ДФЕС предвид действащото в тази област вторично законодателство на Съюза.
15. В това отношение Комисията цитира по-специално:
- Регламент (ЕИО) № 4055/86 на Съвета от 22 декември 1986 година относно прилагането на принципа на свободното предоставяне на услуги по отношение на морския транспорт между държави членки и между държави членки и трети страни (ОВ L 378, 1986 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 1, стр. 173),
 - Регламент (ЕО) № 1071/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година за установяване на общи правила относно условията, които трябва да бъдат спазени за упражняване на професията автомобилен превозвач, и за отмяна на Директива 96/26/ЕО на Съвета (ОВ L 300, 2009 г., стр. 51),
 - Регламент (ЕО) № 1072/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно общите правила за достъп до пазара на международни автомобилни превози на товари (ОВ L 300, 2009 г., стр. 72),
 - Регламент (ЕО) № 1073/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година относно общите правила за достъп до международния пазар на автобусни превози и за изменение на Регламент (ЕО) № 561/2006 (ОВ L 300, 2009 г., стр. 88), и

— Директива 2012/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 21 ноември 2012 година за създаване на единно европейско железопътно пространство (ОВ L 343, 2012 г., стр. 32).

16. Накрая, тя счита, че доколкото предвиденото споразумение се отнася и за чуждестранни инвестиции, които не са преки, на основание член 3, параграф 2 ДФЕС Съюзът разполага с изключителна компетентност и в това отношение, тъй като съдържащите се в него задължения във връзка с тези инвестиции, от една страна, се преплитат, от друга страна, със забраната да се ограничава движението на капитали и плащания между държавите членки и трети страни, закрепена в член 63 ДФЕС.

IV - Обобщение на основните становища, представени пред Съда

17. Европейският парламент подчертава, че предвиденото споразумение е едно от първите т.нар. двустранни споразумения за свободна търговия от „ново поколение“, тоест търговско споразумение, съдържащо, освен традиционни разпоредби относно намаляването на митата и нетарифните пречки, засягащи търговията със стоки и услуги, и разпоредби в различни свързани с търговията области, например защита на интелектуалната собственост, инвестициите, обществените поръчки, конкуренцията и устойчивото развитие.
18. С оглед на съдържанието на разпоредбите от Договорите за ЕС и за функционирането на ЕС относно външната дейност на Съюза като цяло, и по-специално на общата търговска политика, Парламентът посочва, че споделя направената от Комисията преценка и подобно на нея счита, че предвиденото споразумение попада в изключителната компетентност на Съюза.
19. За сметка на това Съветът, както и всички държави членки, представили становища пред Съда, поддържат, че някои разпоредби от предвиденото споразумение не попадат в изключителната компетентност на Съюза. Споразумението се отличавало с характеристиките на „смесено споразумение“.
20. Разпоредбите в областта на транспорта, съдържащи се в глава 8 от предвиденото споразумение, попадали в общата транспортна политика. Противно на твърденията на Комисията и Парламента, повечето от тези разпоредби не можели да „засегн[ат] общите правила или да промен[ят] техния обхват“ по смисъла на член 3, параграф 2 ДФЕС. Поради това попадали не в изключителната компетентност на Съюза съгласно тази разпоредба от Договора за функционирането на ЕС, а в споделената между него и държавите членки компетентност на основание член 4, параграф 2, буква ж) ДФЕС.
21. Все във връзка с глава 8 от същото споразумение Ирландия се позовава на Протокол (№ 21) относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договорите за ЕС и за функционирането на ЕС. Споменатата глава засягала този протокол.
22. Разпоредбите в областта на опазването на околната среда, социалната закрила и защитата на интелектуалната собственост, съдържащи се в глави 7, 11 и 13 от предвиденото споразумение, според Съвета и държавите членки, представили становища пред Съда, попадат в споделената в тези области компетентност между Съюза и държавите членки. Същите разпоредби нямали специфична връзка с международния търговски обмен. Това се илюстрирало от позоваването на международни конвенции без пряка връзка с търговията, направено във въпросните глави.
23. Предвиденото споразумение също така съдържало разпоредби, свързани с правомощия, принадлежащи само на държавите членки.

24. Това по-специално се отнасяло за разпоредбите в глава 14 от същото споразумение, с които се въвеждат правила за прозрачност, както и за разпоредбите в глава 9 от него, доколкото обхващат и чуждестранни инвестиции, различни от преките.
25. Във връзка с последното Съветът и държавите членки, представили становища пред Съда, отбелязват, че Договорът за функционирането на ЕС не предоставя на Съюза никаква компетентност в областта на инвестициите, които не попадат в понятието „преки инвестиции“. Добавят, че противно на твърденията на Комисията, „общите правила“ по смисъла на член 3, параграф 2 ДФЕС не биха могли да включват норми на първичното право на Съюза, например член 63 ДФЕС. Доводите на Комисията не били в съответствие с практиката на Съда в областта на имплицитната външна компетентност на Съюза.
26. В подкрепа на доводите си относно липсата на изключителна компетентност на Съюза по отношение на глава 9 от предвиденото споразумение Съветът цитира някои разпоредби от нея, които според него попадат в компетентността на държавите членки, например свързаните с общественения ред, обществената сигурност и други обществени интереси, с данъчното облагане, компенсацията в случай на унищожаване на инвестиции от въоръжените сили, с изключенията от свободното прехвърляне на средства, обосновани поради законодателна уредба в областта на тежките и леки престъпления, на социалната сигурност и пенсиите, с отчуждаването, както и със заместването на сключените между държавите членки и Република Сингапур двустранни инвестиционни споразумения от предвиденото споразумение.
27. Съветът и някои от държавите членки, представили становища пред Съда, освен това отбелязват, че глава 9 от предвиденото споразумение се отнася само до защитата, но не и до допускането на инвестициите. Оттук следвало, че дори по отношение на преките чуждестранни инвестиции тази глава не може да бъде одобрена самостоятелно от Съюза. Тъй като защитата на инвестициите няма специфична връзка с международния търговски обмен, те не попадали в обхвата на общата търговска политика.

V - Становище на Съда

28. Съгласно член 196, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда и в съответствие с постоянната му практика (вж. по-специално становище 1/03 (Нова конвенция от Лугано) от 7 февруари 2006 г., EU:C:2006:81, т. 112 и цитираната съдебна практика), искане за становище на основание член 218, параграф 11 ДФЕС може да се отнася както до съвместимостта между предвиденото споразумение и разпоредбите на Договорите, така и до компетентността на Съюза или на някоя от неговите институции да сключи същото.
29. В случая искането за становище е по въпроса дали предвиденото споразумение ще може да бъде подписано и сключено самостоятелно от Съюза или, напротив, ще трябва да бъде подписано и сключено както от Съюза, така и от всяка от неговите държави членки (т.нар. „смесено“ споразумение“).
30. Следователно настоящото становище на Съда е само относно естеството на компетентността на Съюза да подпише и сключи предвиденото споразумение. То не предрешава по никакъв начин въпроса дали съдържанието на разпоредбите на споразумението е съвместимо с правото на Съюза.
31. След това встъпително уточнение следва да се провери дали разпоредбите на предвиденото споразумение попадат в обхвата на изключителната компетентност на Съюза, на споделената между него и държавите членки компетентност или пък на принадлежаща само на държавите членки компетентност.

32. С оглед на целите и задачите на предвиденото споразумение, които съгласно членове 1.1 и 1.2 от него са „създава[нето] на зона за свободна търговия“ и „либерализиране и улесняване на търговията и инвестициите между страните“, най-напред следва да се разгледа до каква степен разпоредбите на споразумението попадат в изключителната компетентност на Съюза по член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС относно общата търговска политика.

Компетентност по член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС

33. В съответствие с член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС Съюзът разполага с изключителна компетентност в областта на общата търговска политика.
34. Съгласно член 207, параграф 1 ДФЕС тази политика „се основава на единни принципи, по-специално по отношение на промените в тарифните ставки, сключването на тарифни и търговски споразумения в областта на търговията със стоки и услуги, и търговските аспекти на интелектуалната собственост, преките чуждестранни инвестиции, уеднаквяването на мерките за либерализиране, експортната политика, както и мерките за търговска защита, включително онези, които следва да се предприемат в случай на дъмпинг или субсидии. Общата търговска политика се провежда съгласно принципите и целите на външната дейност на Съюза“.
35. От посочената разпоредба, и по-конкретно от второто ѝ изречение, съгласно което общата търговска политика се вписва във „външната дейност на Съюза“, следва, че предмет на тази политика е търговията с трети държави (решения от 18 юли 2013 г., Daiichi Sankyo и Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, т. 50 и от 22 октомври 2013 г., Комисия/Съвет, C-137/12, EU:C:2013:675, т. 56).
36. В това отношение съгласно постоянната съдебна практика само по себе си обстоятелството, че даден акт на Съюза, например сключено от същия споразумение, може да има определени последици за търговския обмен с една или повече трети държави, не е достатъчно, за да се направи извод, че този акт трябва да се причисли към актовете, които спадат към областта на общата търговска политика. Обратно, актът на Съюза спада към тази политика само ако се отнася специално до посочения обмен, тъй като основното му предназначение е да го насърчи, улесни или уреди и тъй като има преки и непосредствени последици за него (вж. по-специално решения от 18 юли 2013 г., Daiichi Sankyo и Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, т. 51 и от 22 октомври 2013 г., Комисия/Съвет, C-137/12, EU:C:2013:675, т. 57, както и становище 3/15 (Маракешки договор за достъпа до публикувани произведения) от 14 февруари 2017 г., EU:C:2017:114, т. 61).
37. Оттук следва, че единствено компонентите на предвиденото споразумение, които имат специфична връзка в посочения по-горе смисъл с търговския обмен между Съюза и Република Сингапур, попадат в областта на общата търговска политика.
38. Следователно трябва да се провери дали съдържащите се в това споразумение ангажименти имат за цел да насърчат, улеснят или уредят този обмен, както и преки и непосредствени последици за него.
39. Съдържащите се в предвиденото споразумение задължения са свързани, на първо място, с достъпа до пазара, на второ място, със защитата на инвестициите, на трето място, със защитата на интелектуалната собственост, на четвърто място, с конкуренцията, и на пето място, с устойчивото развитие.

Задължения, свързани с достъп до пазара

40. Глава 2, „Национално третиране и достъп на стоки до пазара“, от предвиденото споразумение предвижда, че всяка страна предоставя недискриминационно третиране на стоките от другата страна и намалява или премахва своите вносни и износни мита съобразно специфичните задължения, приложени към тази глава. В нея се предвижда също, че всяка от страните се въздържа да приема или поддържа нетарифни ограничения на вноса и износа на стоки.
41. В този смисъл посочената глава включва „тарифни и търговски“ задължения „в областта на търговията със стоки“ по смисъла на член 207, параграф 1 ДФЕС. Поради това тя попада в изключителната компетентност на Съюза на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.
42. Глава 3, „Средства за търговска защита“, от предвиденото споразумение уточнява начина, по който всяка от страните може, когато са изпълнени произтичащите от правилата на Световната търговска организация (СТО) изисквания, да приема антидъмпингови и изравнителни мерки, както и защитни мерки по отношение на вноса от другата страна.
43. В този смисъл посочената глава се отнася до „мерките за търговска защита“ по смисъла на член 207, параграф 1 ДФЕС. Следователно тя също попада в изключителната компетентност на Съюза по член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.
44. Глави 4 и 5 от предвиденото споразумение, съответно „Технически пречки пред търговията“ и „Санитарни и фитосанитарни мерки“, закрепват правила, които едновременно с това, че позволяват на всяка от страните да прилага своите технически и санитарни стандарти в съответствие с правилата на СТО, имат за цел да намалят, доколкото е възможно, произтичащите от тях пречки за търговията със стоки между страните. От посочените глави следва по-специално, от една страна, че изнасяните от единия съконтрагент продукти трябва да отговарят на стандартите, предвидени от другия, който ги внася, и от друга страна, че за внасяните от последния продукти не трябва да се прилагат дискриминационни или непропорционални в сравнение с прилаганите за собствените му продукти стандарти.
45. При това положение посочените глави 4 и 5 конкретно целят да улеснят търговията със стоки между Съюза и Република Сингапур. В допълнение, техните разпоредби и специфичните задължения, приложени към тях, облекчават значително условията за внос на тези стоки, поради което могат да породят преки и непосредствени последици по отношение на международния търговски обмен. Следователно посочените глави отговарят на критериите, припомнени в точка 36 от настоящото становище, и попадат в изключителната компетентност на Съюза на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.
46. Глава 6, „Митници и улесняване на търговията“, от предвиденото споразумение предвижда, че законодателството в областта на митниците на всяка от страните ще бъде недискриминационно, както и че таксите и данъците, въведени във връзка с услугите, предоставяни при вноса или износа на тези стоки, няма да надвишават приблизителната себестойност на същите услуги. Освен това тя задължава страните да опростят, за предпочитане с помощта на обслужване на едно гише, изискванията и формалностите по вдигане на стоки, митническо оформяне, претоварване и транзитно преминаване. Също така налага предлагането на възможност за обработка преди пристигане и за получаване на предварителни предписания.
47. Следователно основна цел на тази глава е уредбата и улесняването на търговията със стоки между страните.

48. Също така пряка и непосредствена нейна последица е по-гладкото и необременително протичане на търговията със стоки между Съюза и Република Сингапур. Поради това тя отговаря на критериите, припомнени в точка 36 от настоящото становище, и следователно попада в изключителната компетентност на Съюза на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.
49. Глави 2—6 от предвиденото споразумение се отнасят до търговията със стоки между Съюза и Република Сингапур, а от своя страна търговията с услуги между договарящите страни се урежда от глава 8 от него.
50. Глава 8, „Услуги, установяване и електронна търговия“, съдържа задълженията на всяка от страните да намали в полза на икономическите оператори от другата страна пречките за трансгранично предоставяне на услуги, установяване и временно присъствие на физически лица.
51. Като изключва от своето приложно поле гражданството, пребиваването, трудовата заетост с безсрочен характер и, в общ план, достъпа до пазара на труда, посочената глава едновременно с това задължава всяка от страните да предоставя на услугите, установяванията и предприемачите от другата страна третиране, което е не по-малко благоприятно от предоставеното на собствените ѝ сходни услуги, установявания и предприемачи, в съответствие с реда, условията и ограниченията, упоменати в списъка със специфични задължения по споразумението и при спазване на предвидените в него общи изключения.
52. От това следва, че глава 8 от предвиденото споразумение е предназначена основно да отвори до известна степен сингапурския пазар за доставчиците на услуги от Съюза и обратно. Следователно тя има за цел насърчаването, улесняването и уредбата на търговията.
53. Задълженията относно достъпа до пазара, съдържащи се в тази глава, могат също да имат преки и непосредствени последици по отношение на търговията с услуги между Съюза и Република Сингапур. Както посочва генералният адвокат в точки 204 и 205 от своето заключение, за разлика от твърденията на някои държави членки, представили становища пред Съда, тази констатация важи за всички разпоредби от главата, включително отнасящите се до финансовите услуги и взаимното признаване на професионалните квалификации.
54. Освен това, както Съдът вече е отбелязал, и четирите начина на предоставяне на услуги, съответстващи на използваната от СТО класификация — а именно предоставянето на услуга от територията на една страна — членка на СТО, на територията на друга страна членка (начин 1), предоставянето на услуга на територията на една страна членка на потребител от друга страна членка (начин 2), предоставянето на услуга от доставчик от една от страните членки чрез търговско присъствие на територията на друга страна членка (начин 3) и предоставянето на услуга от доставчик от една страна членка посредством присъствие на физически лица от страна членка на територията на друга страна членка (начин 4) — попадат в обхвата на общата търговска политика (становище 1/08 (Споразумения за изменение на списъците със специфични задължения по GATS) от 30 ноември 2009 г., EU:C:2009:739, т. 4, 118 и 119). Това тълкуване, направено при проверка от Съда на компетентността на Общността за участие в сключването на споразумения по член 133 ЕО, което следователно се отнася до понятието „търговия с услуги“, съдържащо се в тази разпоредба от Договора ЕО, може да бъде пренесено към понятието „търговия с услуги“ по член 207, параграф 1 ДФЕС, което по същество е с идентично съдържание.
55. Поради това не следва да се прави разграничение между разпоредбите на глава 8 от предвиденото споразумение, свързани с трансграничното предоставяне на услуги (услуги, предоставяни по „начин 1“ и „начин 2“ по смисъла на класификацията относно видовете

предоставяне на услуги, използвана от СТО), и разпоредбите от тази глава относно предоставянето на услуги чрез установяване (услуги, предоставяни по „начин 3“) или чрез присъствие на физически лица (услуги, предоставяни по „начин 4“).

56. Независимо от посоченото компетентността на Съюза да одобри глава 8 от предвиденото споразумение не би могла да се основава само на член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.
57. Всъщност тази глава е свързана включително с предоставянето на услуги в областта на транспорта. Въпросната област е изключена от общата търговска политика по силата на член 207, параграф 5 от ДФЕС, съгласно който договарянето и сключването на „международни споразумения в областта на транспорта“ се урежда от „Дял VI, трета част [от Договора за функционирането на ЕС] [...]“. Дял VI е посветен на общата транспортна политика.
58. Тълкувайки член 133, параграф 6, трета алинея ЕО, Съдът отбелязва, че що се отнася до международната търговия с транспортни услуги, тази разпоредба цели да запази по принцип паралелното съществуване на вътрешната компетентност на Съюза, която се упражнява с едностранно приемане на правила от негова страна, и външната му компетентност, която се осъществява посредством сключване на международни споразумения, при което и едната, и другата компетентност остават, както по-рано, закрепени в дела от Договора, специално посветен на общата транспортна политика (становище 1/08 (Споразумения за изменение на списъците със специфични задължения по GATS) от 30 ноември 2009 г., EU:C:2009:739, т. 164).
59. По същество член 207, параграф 5 ДФЕС съответства на член 133, параграф 6, трета алинея ЕО. Освен това нито от Договора за функционирането на ЕС, нито от обстоятелствата, свързани с неговия генезис, структура или цели, следва, че авторите му са имали намерение да изменят разпределението на компетенциите между Съюза и държавите членки във връзка с договарянето и сключването на международни споразумения относно търговския обмен в областта на транспорта.
60. Неоснователна е позицията на Комисията, че в съответствие с член 207, параграф 5 ДФЕС областта на транспорта е изключена от общата търговска политика единствено по отношение на трансграничното предоставяне на услуги, тоест услугите в рамките на начини 1 и 2. Всъщност подобна позиция не е съобразена с текста на тази разпоредба, която изключва от споменатата политика „международни[те] споразумения в областта на транспорта“ като цяло.
61. С оглед на обхвата на член 207, параграф 5 ДФЕС на следващо място трябва да се определи кои от съдържащите се в глава 8 от предвиденото споразумение задължения са изключени от общата търговска политика в съответствие с тази разпоредба. За целта трябва да се вземе предвид съдебната практика, съгласно която понятието за услуги „в областта на транспорта“ включва не само транспортните услуги, взети сами по себе си, но и други услуги, при условие обаче, че последните са неразривно свързани с физическо действие на придвижване чрез превозно средство на хора или стоки от едно място на друго (вж. в този смисъл решение от 15 октомври 2015 г., Grupo Itevelesa и др., C-168/14, EU:C:2015:685, т. 45, както и т. 46).
62. В случая услугите, изразяващи се в придвижването на лица или стоки от едно място на друго, са изброени в точка 11 от допълнения 8-А-1 и 8-Б-1, както и в точка 16 от допълнения 8-А-2 и 8-А-3 от приложенията към глава 8 от предвиденото споразумение. Те обхващат международния морски транспорт, железопътния транспорт, автомобилния транспорт и транспорта по вътрешни водни пътища, тъй като, за разлика от това, предвиденото споразумение не обхваща услугите в сферата на вътрешния и международния въздушен транспорт, както е посочено в член 8.3, буква в) и в член 8.9, буква д) от него.

63. Услугите, които поради естеството си са свързани с морски, железопътни и автомобилни транспортни услуги и с транспортни услуги по вътрешни водни пътища, са изброени в точка 12 от допълнение 8-А-1, в точка 17 от допълнения 8-А-2 и 8-А-3 и в точка 11 от допълнение 8-Б-1 на тези приложения.
64. За „услугите по ремонт и поддръжка на въздухоплавателни средства, по време на които въздухоплавателното средство е изведено от експлоатация“, „продажбата и маркетинга на услуги в областта на въздушния транспорт“, както и за „услугите, свързани с компютърните системи за резервация“ в член 8.3 и 8.9 от предвиденото споразумение е посочено, че за разлика от самите въздушни транспортни услуги, те са включени в приложното поле на глава 8 от същото споразумение.
65. В допълненията, съдържащи се в приложенията към тази глава, услугите по ремонт и поддръжка на въздухоплавателни средства, както и по продажба и резервация на въздушни транспортни услуги, не се намират в точките, които изброяват спомагателните услуги в областта на транспорта, а са класифицирани като „бизнес услуги“ извън тази област.
66. В това отношение следва да се отбележи, че нито услугите по „ремонт и поддръжка на въздухоплавателни средства, по време на които въздухоплавателното средство е изведено от експлоатация“, нито услугите по продажба, маркетинг или резервация на въздушни транспортни услуги, независимо дали се предоставят от туристически агенции или други търговски доставчици, поради естеството си са свързани с транспортните услуги в смисъла, уточнен в посочената в точка 61 от настоящото становище съдебна практика.
67. Всъщност, първо, „услугите по ремонт и поддръжка на въздухоплавателни средства, по време на които въздухоплавателното средство е изведено от експлоатация“, се отличават с не повече от отдалечена връзка с действието по придвижване на лица или стоки от едно място на друго. Второ, що се отнася до услугите по продажба, маркетинг или резервиране на въздушни транспортни услуги, от съображение 33 от Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно услугите на вътрешния пазар (ОВ L 376, 2006 г., стр. 36; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 58, стр. 50) следва, че под действието на тази директива, която е с правно основание член 47, параграф 2 ЕО и член 55 ЕО, попадат и туристическите агенции — основен фактор за популяризирането на тези услуги.
68. Поради това, след като „услугите по ремонт и поддръжка на въздухоплавателни средства, по време на които въздухоплавателното средство е изведено от експлоатация“, „продажбата и маркетингът на услуги в областта на въздушния транспорт“, както и „услугите, свързани с компютърните системи за резервация“ не попадат под действието на член 207, параграф 5 ДФЕС, те са част от упоменатите в параграф 1 от този член услуги.
69. От точки 50—68 от настоящото становище следва, че глава 8 от предвиденото споразумение попада в обхвата на общата търговска политика, освен доколкото съдържащите се в нея задължения се отнасят до услугите, изброени в точки 11 и 12 от допълнение 8-А-1, в точки 16 и 17 от допълнения 8-А-2 и 8-А-3 и в точка 11 от допълнение 8-Б-1 от приложенията към тази глава.
70. Въпросът дали по силата на други разпоредби от Договора за функционирането на ЕС Съюзът разполага с изключителна компетентност във връзка с последно посочените задължения, поради което би могъл самостоятелно да одобри глава 8 от предвиденото споразумение, е разгледан в точки 168—217 от настоящото становище.
71. Накрая, съответният достъп до пазара на Съюза и до сингапурския пазар за стоки и услуги от другата страна се урежда и от разпоредбите на глави 7 и 10 от предвиденото споразумение.

72. Глава 7, „Нетарифни пречки пред търговията и инвестициите в производство на енергия от възобновяеми източници“, от това споразумение има за цел да уреди и улесни достъпа до пазара в сектора за производството на енергия от устойчиви, неизкопаеми източници.
73. Всъщност посочената глава, която не въвежда никакъв екологичен стандарт в тази област, предвижда, че всяка от страните трябва да се въздържа от приемане на мерки, които изискват създаването на партньорства с местни дружества в сектора, трябва да гарантира, че всички правила относно процедурите за разрешаване, сертификация и лицензиране не водят до дискриминиране на операторите на другата страна и трябва да приема декларациите за съответствието, издадени от другата страна.
74. Тъй като в този смисъл целта на глава 7 е да отвори пазара на всяка от страните, въпросната глава може също да има преки и непосредствени последици за търговията със стоки и услуги между Съюза и Република Сингапур в този сектор по смисъла на припомнената в точка 36 от настоящото становище съдебна практика. Следователно тя попада в изключителната компетентност на Съюза на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.
75. Глава 10, „Обществени поръчки“, от предвиденото споразумение съдържа задълженията, по силата на които всяка от страните гарантира на доставчиците на стоки и услуги на другата страна не по-малко благоприятно третиране в сравнение с това, което тя предоставя на своите оператори при възлагането на поръчки за нуждите на правителството. Тя включва и обширна съвкупност от правила, имащи за цел да уредят възлагането на обществени поръчки както в Република Сингапур, така и в Съюза, като предвижда, че поръчките ще се възлагат само след процедура по възлагане, включваща пълно обявление за поръчката, до което кандидатите трябва да са имали лесен достъп, както и подходящи условия за участие и подбор.
76. При това положение конкретната цел на посочената глава е да определи реда и условията, при които икономическите оператори на всяка от страните могат да участват в процедура по възлагане на поръчки, провеждана от правителството на другата страна. Освен това, тъй като посочената уредба се основава на съображения за недискриминационен достъп, прозрачност и ефективност, тя може да има преки и непосредствени последици за търговията със стоки и услуги между страните.
77. Следователно глава 10 от предвиденото споразумение попада в изключителната компетентност на Съюза на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС, но със същата резерва, каквато бе формулирана в точка 69 от настоящото становище по отношение на услугите, изброени в точки 11 и 12 от допълнения 8-А-1 и 8-Б-1, както и в точки 16 и 17 от допълнения 8-А-2 и 8-А-3, съдържащи се в приложенията към глава 8 от предвиденото споразумение. Естеството на компетентността на Съюза във връзка с одобряването на задълженията относно обществените поръчки за международни морски, железопътни и автомобилни транспортни услуги и транспортни услуги по вътрешни водни пътища, както и относно обществените поръчки за услугите, които поради естеството си са свързани с тези транспортни услуги, е разгледано в точки 219—224 от настоящото становище.

Задължения, свързани със защитата на инвестициите

78. Както гласи член 9.1 от предвиденото споразумение, глава 9 от него се отнася за „всеки вид актив с характеристиките на инвестиция, включително характеристики като осигуряването на капитал или други ресурси, очаквания за приход или печалба, поемането на риск или определен срок“, стига този актив „пряко или косвено [да] се притежава или пряко или косвено [да] се контролира от [физическо или юридическо лице] на една от страните на територията на другата страна“.

79. От тази разпоредба е видно, че посочената глава се отнася както до преките, така и до всякакъв друг вид инвестиции.
80. Според постоянната съдебна практика преките инвестиции включват всички видове инвестиции на физически или юридически лица, които служат за установяване или поддържане на трайни и преки връзки между лицето, което предоставя капитала, и предприятието, на което този капитал се предоставя с цел извършване на стопанска дейност. Придобиването на дялово участие в предприятие, конституирано като акционерно дружество, е пряка инвестиция, когато притежаваните от акционера акции му позволяват да участва ефективно в управлението на дружеството или в контрола върху него (вж. по-специално решения от 12 декември 2006 г., *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, т. 181 и 182, от 26 март 2009 г., *Комисия/Италия*, C-326/07, EU:C:2009:193, т. 35 и от 24 ноември 2016 г., *SECIL*, C-464/14, EU:C:2016:896, т. 75 и 76).
81. Член 207, параграф 1 ДФЕС предвижда, че актовете на Съюза в областта на „преките чуждестранни инвестиции“ попадат в рамките на общата търговска политика.
82. От това следва, че Съюзът разполага с изключителна компетентност на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС за одобряването на всякакви задължения по отношение на трета държава във връзка с инвестиции, осъществявани от физически или юридически лица от тази държава в Съюза, и обратно, които им позволяват да участват ефективно в управлението и контрола на дружество, извършващо стопанска дейност.
83. Понятието „преки чуждестранни инвестиции“, използвано в член 207, параграф 1 от авторите на ДФЕС, недвусмислено изразява волята им да не включват в общата търговска политика други чуждестранни инвестиции. При това положение следва да се приеме, че задълженията към трета държава относно посочените други инвестиции не попадат в изключителната компетентност на Съюза на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.
84. Очертаното по този начин приложно поле на общата търговска политика във връзка с чуждестранните инвестиции изразява факта, че всяко действие на Съюза за насърчаване, улесняване или уреждане на участието на физическо или юридическо лице от трета държава в Съюза и обратно, в управлението или контрола на дружество, извършващо стопанска дейност, може да има преки и непосредствени последици по отношение на търговския обмен между тази трета държава и Съюза, докато при инвестициите, които не водят до такова участие, липсва подобна специфична връзка.
85. Съветът и някои държави членки, представили становища пред Съда, поддържат, че дори в частта относно преките инвестиции глава 9 от предвиденото споразумение не би могла да попадне в обхвата на общата търговска политика, като се има предвид, че тази глава се отнася единствено до защитата на посочените инвестиции, но не и до тяхното допускане.
86. Вярно е, както посочват тези участници в настоящото производство, че единствените материалноправни разпоредби на глава 9 от това споразумение се съдържат в раздел А от нея, озаглавен „Защита на инвестициите“, който се отнася само до третирането на инвестициите след тяхното допускане в съответствие с действащата правна уредба, съответно в Република Сингапур или в Съюза. Обстоятелството, че допускането на инвестиции попада извън приложното поле на предвиденото споразумение, впрочем се потвърждава от член 9.2, съгласно който „[н]астоящата глава се прилага по отношение на [...] инвестиции, направени в съответствие с приложимото законодателство [...]“.
87. Същевременно това обстоятелство по никакъв начин не изключва договорените между Съюза и Република Сингапур стандарти относно защитата на преките инвестиции от обхвата на общата търговска политика, когато имат специфична връзка с търговския обмен между Съюза и тази

трета държава. Действително член 207, параграф 1 ДФЕС посочва общо действията на Съюза в областта на „преките чуждестранни инвестиции“, без да прави разграничение дали става дума за действия, насочени към допускането или защитата им.

88. В случая защитата, предоставена от глава 9 на предвиденото споразумение, се изразява на първо място в задължението за всяка страна по силата на член 9.3 от същото споразумение да предостави на инвеститорите от другата страна „третиране [...], не по-малко благоприятно от третирането, която тя предоставя в подобни случаи на собствените си инвеститори и на техните инвестиции по отношение на експлоатацията, управлението, осъществяването, поддържането, използването, владенето и продажбата на техните инвестиции или друг вид разпореждане с тях“.
89. На второ място тя включва задължението, закрепено в член 9.4. от предвиденото споразумение, на инвеститорите от другата страна и на техните инвестиции да бъде предоставено справедливо и равноправно третиране, както и пълна защита и сигурност, като посочените защита, третиране и сигурност трябва по-специално да се отличават с липсата на произволни действия и всякакви форми на тормоз или принуда, както и със зачитане на законните очаквания на инвеститорите и на правото им на ефективна съдебна защита.
90. На трето място, защитата на инвестициите се обезпечава чрез задължението на всяка от страните по член 9.5 от предвиденото споразумение за третиране на инвеститорите от другата страна по същия начин като собствените ѝ инвеститори, що се отнася до обезщетяването на загуби поради война или друг въоръжен конфликт, революция, извънредно положение, въстание, бунт или размирици, включително в случай на унищожаване на инвестицията от публичните власти или въоръжените сили.
91. На четвърто място, предвиденото споразумение защитава инвеститорите от Съюза и от Република Сингапур срещу всякакви форми на произволно отчуждаване или без компенсация на територията на другата страна, като член 9.6 гласи в този смисъл, че никоя от страните не може да национализира, отчуждава или подлага на мерки с ефект, равносilen на национализиране или отчуждаване, обхванатите инвестиции на инвеститори от другата страна, освен в името на обществена цел, при спазване на правните процедури, на недискриминационна основа и срещу заплащане на съвременна, подходяща и ефективна компенсация.
92. На пето място, съгласно член 9.7 от предвиденото споразумение свързаните с инвестиция прехвърляния, например вноски в капитала за увеличаване на инвестицията и получаването на дивиденди или други доходи, могат да бъдат извършвани без ограничение в свободно конвертируема валута.
93. На шесто и последно място, член 9.8 от предвиденото споразумение задължава всяка от страните да признае суброгацията, прехвърлянето на права или собственост или на вземане по отношение на инвестиции, направени на нейна територия от физически или юридически лица от другата страна.
94. Тази съвкупност от задължения за „не по-малко благоприятно третиране“ и от забрани за произволно третиране, които се отнасят по-специално до експлоатацията, увеличаването и продажбата от физически и юридически лица от всяка от страните на дяловото им участие в дружества, извършващи стопанска дейност и намиращи се на територията на другата страна, допринася за правната сигурност на инвеститорите. Въвеждането на тази правна рамка има за цел да насърчи, улесни и уреди търговския обмен между Съюза и Република Сингапур по смисъла на припомнената в точка 36 от настоящото становище съдебна практика.

95. Освен това разпоредбите на глава 9, раздел А от предвиденото споразумение, доколкото се отнасят до преките инвестиции, могат да имат преки и непосредствени последици за този обмен, тъй като се отнасят до третирането на дяловите участия на предприемачи от една от страните в управлението и контрола на дружества, извършващи стопанска дейност на територията на другата страна.
96. Оттук следва, че в съответствие с припомнените в точка 36 от настоящото становище критерии споменатите разпоредби имат специфична връзка с този обмен.
97. Посоченото от Съвета и някои държави членки, представили становища пред Съда, обстоятелство, че този раздел включва разпоредби, които позволяват на държавите членки да преценят дали прилагането на предвиденото споразумение е в съответствие с императивните им съображения, свързани с общественения ред и обществената сигурност, както и с други цели от обществен интерес, или които засягат правото на собственост, наказателното, данъчното и осигурително право, е ирелевантно в това отношение.
98. Що се отнася, от една страна, до правото на всяка държава — членка на Съюза, да преценява дали тези императивни съображения и други цели са съхранени по отношение на всяка държава, Съветът и посочените държави членки се позовават на член 9.3, параграф 3 от предвиденото споразумение, който подобно на сходни разпоредби в други глави от същото предвижда, че независимо от задължението за „не по-малко благоприятно третиране“, наложено с параграфи 1 и 2 от въпросния член, е възможно прилагането на по-малко благоприятно третиране, ако не представлява прикрито ограничение и е необходимо за поддържане на обществения ред, защита на обществената сигурност или на някои от другите изброени в параграф 3 обществени интереси.
99. Съветът и същите държави членки се позовават и на член 9.5 от предвиденото споразумение, който гарантира на инвеститорите не по-малко благоприятно третиране, що се отнася до обезщетяването на загуби поради някое от изброените в този член положения, сред които война, извънредно положение в държавата и унищожаване на инвестиция от публичните власти или въоръжените сили.
100. В това отношение те сочат, че Съюзът не можел да поема задължения вместо държавите членки в области, които поради естеството си попадат в обхвата на тяхната изключителна компетентност.
101. Следва обаче да се констатира, че член 9.3, параграф 3 от предвиденото споразумение предвижда не задължение, а възможност за прилагане на дерогация. Съгласно последната поради императивни съображения, свързани с обществения ред, обществената сигурност или някои от останалите обществени интереси, посочени в параграф 3, държава членка ще може да третира сингапурски инвеститори по-малко благоприятно от своите собствени инвеститори. Допускайки тази дерогация, разпоредбата не въвежда международно задължение във връзка с обществения ред, обществената сигурност или други обществени интереси.
102. Споменатият член 9.3, параграф 3 изисква всяко по-малко благоприятно третиране на сингапурски инвеститори да бъде „необходимо“ и да не представлява „прикрито ограничение“. Тези две изисквания позволяват да се гарантира, че задължението за „не по-малко благоприятно третиране“, въведено с член 9.3, параграфи 1 и 2 от предвиденото споразумение, няма да бъде лишено от полезно действие. Както посочва генералният адвокат в точка 335 от своето заключение, ограничаването на правото на преценка на държавите членки, което произтича от посочения параграф 3, е присъщо за осъществяването на международния търговски обмен, който попада в обхвата на изключителната компетентност на Съюза. Следователно общата разпоредба, която припомня тези изисквания, също е част от тази компетентност.

103. Оттук следва, че член 9.3, параграф 3 от предвиденото споразумение не навлиза в компетенциите на държавите членки в областта на обществения ред, обществената сигурност и на други обществени интереси, а ги задължава да упражняват тези компетенции по начин, който не лишава от полезно действие търговските задължения, договорени от Съюза съгласно член 9.3, параграфи 1 и 2 от него.
104. Подобен извод се налага и по отношение на член 9.5 от предвиденото споразумение. Този член не накърнява правото на преценка на държавите членки относно използването на техните въоръжени сили или обявяването на извънредно положение в държавата, а единствено предвижда, че ако поради някое от изброените в нея положения са възникнали загуби във връзка с направените инвестиции, за сингапурските инвеститори, както и за тези от Съюза трябва да се прилага една и съща уредба относно обезщетяването и компенсациите.
105. От друга страна, що се отнася до разпоредбите, касаещи правото на собственост и наказателното, данъчното и осигурителното право, Съветът и държавите членки, представили становища пред Съда, се позовават на членове 9.6 и 9.7 от предвиденото споразумение. Първата посочена разпоредба има за цел да защити инвеститорите на всяка от страните срещу всякакви форми на произволно отчуждаване или без компенсация на територията на другата страна, а втората, уреждаща възможността инвеститорите да извършват без ограничения прехвърляния във връзка с инвестициите си, предвижда в параграф 2, че „[н]ищо от настоящия член не може да се тълкува така, че да възпрепятства някоя от страните да прилага по равноправен и недискриминационен начин своето законодателство, свързано с[...] престъпления или наказуеми нарушения; [...] социална сигурност, [...] пенсия [и] [...] или задължителни спестовни схеми [и] данъчно облагане“.
106. Съветът по-специално счита, че член 9.6 от предвиденото споразумение попада в компетентността, принадлежаща единствено на държавите членки в областта на правото на собственост. В тази връзка той цитира член 345 ДФЕС, съгласно който Договорите по никакъв начин не засягат разпоредбите в държавите членки, отнасящи се до режима на собственост върху имущество.
107. В това отношение, както Съдът вече е отбелязал, член 345 ДФЕС е израз на неутралитета на Съюза спрямо правния режим на собственост в държавите членки, но няма за последица да го освобождава от действието на основните правила на Съюза (вж. решение от 22 октомври 2013 г., *Essent и др.*, C-105/12—C-107/12, EU:C:2013:677, т. 29, както и 36). В случая член 9.6 от предвиденото споразумение, чието съдържание по същество е описано в точка 91 от настоящото становище, не предвижда никакво задължение във връзка с режима на собственост в държавите членки. Този член има за цел единствено да въведе ограничения относно евентуалните решения за национализация или отчуждаване, целящи да гарантират на инвеститорите, че подобни решения се вземат при справедливи условия и спазване на общите принципи и на основните права, и по-специално на принципа на недопускане на дискриминация. Следователно той е израз само на факта, че макар държавите членки да запазват свободното упражняване на правомощията си във връзка с правото на собственост и да са свободни да изменят съответно режима си на собственост, това не ги освобождава от необходимостта да спазват посочените принципи и основни права.
108. От своя страна член 9.7 от предвиденото споразумение не съдържа никакви задължения за държавите членки по отношение на тяхното наказателно, данъчно или осигурително право, а по същество предвижда единствено че във всеки случай, в Съюза или в Република Сингапур, законодателството в тази област трябва да се прилага по отношение на инвеститор от другата страна „по равноправен и недискриминационен начин“, както е уточнено в член 9.7, параграф 2.

109. От всички изложени съображения следва, че разпоредбите на глава 9, раздел А от предвиденото споразумение попадат в обхвата на общата търговска политика, тъй като се отнасят за преките чуждестранни инвестиции между Съюза и Република Сингапур.
110. Тази констатация обаче не е достатъчна, за да се направи извод, че Съюзът е компетентен да одобри самостоятелно този раздел от глава 9. Всъщност той се отнася и до чуждестранни инвестиции, които не са преки. Последниците от прилагането на посочения раздел към тези други видове инвестиции по отношение на вида компетентност на Съюза да одобри въпросната част от предвиденото споразумение се разглеждат в точки 226—243 от настоящото становище.

Задължения, свързани със защитата на интелектуалната собственост

111. Съгласно член 207, параграф 1 ДФЕС общата търговска политика включва „търговските аспекти на интелектуалната собственост“.
112. Международните задължения, договорени от Съюза в областта на интелектуалната собственост, попадат в понятието „търговски аспекти“, когато имат специфична връзка с международната търговия, тъй като основното им предназначение е да насърчат, улеснят или уредят тази търговия и тъй като имат преки и непосредствени последици за нея (решение от 18 юли 2013 г., Daiichi Sankyo и Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, т. 49—52, както и становище 3/15 (Маракешки договор за достъпа до публикувани произведения) от 14 февруари 2017 г., EU:C:2017:114, т. 78).
113. Задълженията в областта на интелектуалната собственост съгласно предвиденото споразумение се съдържат в глава 11 и, както уточнява член 11.2 от него, допълват правата и задълженията на страните съгласно Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост (приложение 1В към Споразумението за СТО, подписано в Маракеш на 15 април 1994 г. и одобрено с Решение 94/800/ЕО на Съвета от 22 декември 1994 година относно сключването от името на Европейската общност, що се отнася до въпроси от нейната компетентност, на споразуменията, постигнати на Уругвайския кръг на многостранните преговори (1986—1994 г.) (ОВ L 336, 1994 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 10, стр. 3, наричано по-нататък „споразумението за създаването на СТО“) и други сключени от тях многостранни конвенции в сферата на интелектуалната собственост.
114. В областта на авторското право и сродните права предвиденото споразумение напомня в член 11.4, озаглавен „Предоставена закрила“, задълженията на страните по различни международни конвенции, сред които Бернската конвенция за защита на литературните и художествени произведения, подписана в Берн на 9 септември 1886 г. (Парижки акт от 24 юли 1971 г.), в редакцията ѝ след измененията от 28 септември 1979 г., както и Договорът на Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) за авторското право, подписан на 20 декември 1996 г. в Женева (Швейцария), който е одобрен от името на Съюза с Решение 2000/78/ЕО на Съвета от 16 март 2000 г. (ОВ L 89, 2000 г., стр. 6; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 20, стр. 212). Освен това по същество то закрепва стандарти относно минималния срок на закрила на различни категории произведения (член 11.5) и задължението за защита на авторите от заобикаляне на технологични мерки, които се използват от тях, за да избегнат действията, за които не са предоставили разрешение (член 11.9).

115. В областта на марките предвиденото споразумение гласи, съгласно член 11.13, че всяка страна ще предоставя обществено достъпна електронна база данни за заявленията за регистрация и регистрациите на марки. Всяка страна трябва също да гарантира, че отказът за регистрация се прави с обжалваемо мотивирано писмено решение. Третите лица трябва да имат възможност да се противопоставят на заявленията за регистрация.
116. По отношение на географските означения член 11.17, параграф 1 от предвиденото споразумение задължава всяка страна да установи „системи за регистрация и закрила на географските означения на нейна територия за категориите вина, спиртни напитки, селскостопански и хранителни продукти, за които смята, че това е целесъобразно“. Тези системи трябва да предвиждат определени процесуални способности за защита, упоменати в член 11.17, параграф 2, позволяващи по-специално да бъдат взети под внимание законните интереси на трети лица. Параграф 3 от същия член добавя, че географските означения, защитени от всяка от страните, ще бъдат включени в списък, поддържан от Комитета по търговията, учреден с предвиденото споразумение. Съгласно член 11.19 от това споразумение географските означения, съдържащи се в този списък, ще трябва да бъдат защитени от всяка от страните, така че засегнатите предприемачи да могат да предотвратят подвеждането на обществеността или извършването на актове на нелоялна конкуренция от трети лица.
117. В областта на промишления дизайн в съответствие с членове 11.24—11.26 от предвиденото споразумение всяка от страните трябва да предоставя закрила в продължение най-малко на десет години, считано от датата на подаване на заявката за закрила, на промишлен дизайн, създаден независимо, който е нов или оригинален. Същият член 11.24 уточнява, че от тази закрила се изключва промишленият дизайн, който е разработен основно по технически или функционални съображения, както и промишленият дизайн, който противоречи на обществената политика или на общоприети морални принципи.
118. В областта на патентите предвиденото споразумение припомня в член 11.29 задълженията на страните по някои международни актове и съдържа задължение за сътрудничество. Освен това в член 11.31 от него е предвидено, че „[с]траните признават, че фармацевтични продукти, защитени с патент на съответните им територии, могат да подлежат на административна процедура за одобрение, преди да бъдат пуснати на техните пазари“, че те „предоставят удължаване на продължителността на правата, предоставяни от патентна защита, за да компенсират притежателя на патента за намалението на действителния живот на патента в резултат на административната процедура за одобрение за пускане на пазара“ и че „[у]дължаването на продължителността на правата, предоставяни от патентна защита, не може да надхвърля 5 години“.
119. Член 11.33 от предвиденото споразумение добавя, че „[к]огато дадена страна изисква, преди да одобри пускането на пазара на фармацевтичен продукт, да бъдат представени данни от изпитване или изследвания, отнасящи се до безопасността и ефикасността на този продукт, за период от най-малко пет години от датата на одобрението, което е издала, страната не разрешава на трети страни да пускат на пазара същия или подобен продукт на основание одобрението за пускане на пазара, предоставено на заявителя, който е представил данните от изпитване или изследванията, освен ако предоставилият тези данни или изследвания заявител не даде своето съгласие за това“. Член 11.34 от това споразумение предвижда подобни правила относно защитата на данните от изпитвания, предоставени с цел получаване на административно одобрение за пускане на пазара на селскостопански химичен продукт.
120. Накрая, във връзка със сортовете растения член 11.35 от предвиденото споразумение припомня задълженията на страните по международна конвенция.

121. Тази съвкупност от разпоредби относно авторското и сродните му права, марките, географските означения, промишления дизайн, патентните, данните от изпитвания и сортовете растения, включваща позоваване на заварени многостранни международни задължения, от една страна, и двустранни ангажименти, от друга, основно има за цел, в съответствие с посоченото в член 11.1, параграф 1, буква б) от същото споразумение, да осигури на предприемачите от Съюза и Сингапур „адекватно ниво“ на защита на правата им върху интелектуална собственост.
122. Тези разпоредби на глава 11 от предвиденото споразумение позволяват на предприемачите от Съюза и Сингапур да се ползват на територията на другата страна от стандарти на закрила на правата върху интелектуална собственост, отличаващи се с известна еднородност, с което допринасят за участието им при равни условия в свободната търговия със стоки и услуги между Съюза и Република Сингапур.
123. Същото важи за членове 11.36—11.47 от предвиденото споразумение, които задължават всяка от страните да предвиди определени категории граждански съдебни процедури и мерки, позволяващи на заинтересуваните лица да се позовават и получат защита на правата си на интелектуална собственост. Тези разпоредби осигуряват известна еднородност, съответно в Съюза и в Република Сингапур, в нивата на съдебна защита, с която разполагат носителите на права върху интелектуална собственост.
124. Същото важи освен това и за членове 11.48—11.50 от същото споразумение, които задължават всяка от страните да въведе методи за идентифициране от митническите органи на фалшифицирани стоки или на стоки, чието авторско право е било обект на пиратство, и да предвиди възможността при подозрения за фалшифициране или за пиратство на авторско право, по искане на носителите на права върху интелектуална собственост, да бъде спряно временно вдигането на такива стоки. Посочените разпоредби създават известна еднородност между наличните средства за защита на носителите на права върху интелектуална собственост срещу навлизането на фалшифицирани стоки или на стоки, чието авторско право е било обект на пиратство, съответно в Съюза и в Сингапур.
125. От всички изложени обстоятелства следва, най-напред, че разпоредбите на глава 11 от предвиденото споразумение действително целят, както предвижда член 11, параграф 1 от него, „улесняване на производството и пускането на пазара на иновативни и творчески продукти и предоставянето на услуги между страните“ и „увеличаване на ползите от търговията и инвестициите“.
126. От тези обстоятелства по-нататък личи, че посочената глава по никакъв начин не се вписва в рамките на хармонизирането на законодателствата на държавите — членки на Съюза, а има за цел да уреди либерализирането на търговията между Съюза и Република Сингапур.
127. Накрая, става ясно, че с оглед на основополагащото значение, припомнено от генералния адвокат в точка 436 от нейното заключение, което защитата на правата върху интелектуална собственост заема в търговията със стоки и услуги като цяло, и в частност в борбата с незаконната търговия, разпоредбите на глава 11 от предвиденото споразумение могат да имат преки и непосредствени последици за търговията между Съюза и Република Сингапур.
128. От това следва, съгласно припомнените в точки 36 и 112 от настоящото становище критерии, че глава 11 от предвиденото споразумение се отнася до „търговските аспекти на интелектуалната собственост“ по смисъла на член 207, параграф 1 ДФЕС.
129. Някои от държавите членки, представили становища пред Съда, поддържат, че глава 11 от предвиденото споразумение обхваща и нетърговски аспекти на интелектуалната собственост, след като по повод на авторското право и сродните му права член 11.4 съдържа позоваване на многостранни конвенции, съдържащи уредба на неимуществените права. Същевременно

позоваването в предвиденото споразумение на тези конвенции не е достатъчно, що се отнася до определянето на естеството на компетентността на Съюза да сключи това споразумение, което не упоменава неимуществените права, за да се счита, че тази материя е самостоятелен негов компонент.

130. От всичко изложено до момента следва, че основна цел на глава 11 от предвиденото споразумение е да улесни и уреди търговския обмен между Съюза и Република Сингапур, както и че нейните разпоредби могат да имат преки и непосредствени последици за този обмен по смисъла на припомнената в точки 36 и 112 от настоящото становище съдебна практика. Следователно тази глава попада в изключителната компетентност на Съюза на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.

Задължения, свързани с конкуренцията

131. Съгласно член 12.1, параграф 1 от предвиденото споразумение страните признават едновременно „значението на свободната и ненарушена конкуренция за своите търговски отношения“, както и че „антиконкурентните стопански практики и операции могат да нарушат правилното функциониране на техните пазари и да компрометират ползите от либерализацията на търговията“.
132. С оглед на посочените цели член 12.1, параграф 2 от това споразумение задължава всяка от страните да разполага със законодателство, което съдържа ефективни мерки срещу споразуменията между предприятия, решенията на сдружения на предприятия и съгласуваните практики, чийто предмет или последици се изразяват в предотвратяване, ограничаване или нарушаване на конкуренцията, както и срещу злоупотреби с господстващо положение и концентрации между предприятия, които имат за резултат значително отслабване на конкуренцията или я засягат съществено, при условие че тези споразумения, решения, практики, злоупотреби и концентрации засягат търговията между Съюза и Република Сингапур.
133. Член 12.2 от същото споразумение добавя, че всяка от страните поема ангажимент да поддържа органи за прилагане на своето съответно законодателство, посочено в член 12.1, параграф 2, като прилагането му се осъществява по прозрачен и недискриминационен начин, както и при съблюдаване на принципите на процесуална справедливост и правото на защита.
134. Тези разпоредби от предвиденото споразумение се вписват недвусмислено в рамките на либерализацията на търговията между Съюза и Република Сингапур. Действително те се отнасят конкретно до борбата срещу антиконкурентните действия и концентрациите, чийто предмет или последици се изразяват в предотвратяване на търговския обмен между Съюза и тази трета държава в условията на здравословна конкуренция.
135. Следователно споменатите разпоредби попадат в областта на общата търговска политика, а не на вътрешния пазар. Обстоятелството, че по никакъв начин предвиденото споразумение не засяга хармонизацията на законодателствата на държавите — членки на Съюза, или търговията между държавите членки, впрочем се потвърждава от член 12.2, първо изречение от него, съгласно който „[в]сяка страна запазва своята автономност при разработването и прилагането на своето законодателство“, както и от уточнението в член 12.1, че глава 12 се отнася до антиконкурентните споразумения, решения, практики, злоупотреби и концентрации само доколкото засягат търговията между Съюза и Република Сингапур.

136. Членове 12.3 и 12.4 от същото споразумение също имат специфична връзка с търговския обмен между Съюза и Република Сингапур. Всъщност тези разпоредби предвиждат по същество, че всяко публично предприятие, всяко предприятие, на което са предоставени специални или изключителни права, и всеки държавен монопол предоставят недискриминационно третиране на стоките и доставчиците на услуги от другата страна.
137. Глава 12 от предвиденото споразумение съдържа и разпоредби относно субсидиите. Те припомнят задълженията на страните съгласно Споразумението за субсидиите и изравнителните мерки, което е част от приложение 1А към Споразумението за СТО, определят кои субсидии, свързани с търговията със стоки и услуги между Съюза и Република Сингапур, са забранени и задължават всяка от страните да положи максимални усилия, за да поправи или отстрани последиците от незабранени субсидии за търговията с другата страна.
138. От изложените обстоятелства е видно, че глава 12 от предвиденото споразумение попада съгласно критериите, припомнени в точка 36 от настоящото становище, в изключителната компетентност на Съюза по член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.

Задължения, свързани с устойчивото развитие

139. Видно от точка 5 от настоящото становище, разрешението за започване на преговори с Република Сингапур за сключването на споразумение за свободна търговия е дадено на 22 декември 2009 г.
140. Както подчертава Парламентът в становището си, целта на преговорите е постигането на споразумение за свободна търговия „от ново поколение“, тоест търговско споразумение, което освен класическите за тези споразумения елементи, например намаляването както на тарифните, така и на нетарифните пречки пред търговията със стоки и услуги, включва и други релевантни, ако не и необходими за тази търговия аспекти.
141. Договорите за ЕС и за функционирането на ЕС влизат в сила на 1 декември 2009 г. Що се отнася до общата търговска политика, Договорът за функционирането на ЕС се отличава осезателно от предходния Договор за ЕО, доколкото включва в споменатата политика нови аспекти на съвременната международна търговия. Разширеният обхват на общата търговска политика в Договора за функционирането на ЕС представлява значително развитие на първичното право на Съюза (вж. решение от 18 юли 2013 г., Daiichi Sankyo и Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, т. 46, както и т. 48).
142. Това развитие се характеризира включително с правилото, въведено с член 207, параграф 1, второ изречение ДФЕС, че „[о]бщата търговска политика се провежда съгласно принципите и целите на външната дейност на Съюза“. Тези принципи и цели са прецизирани в член 21, параграфи 1 и 2 ДЕС и се отнасят по-специално, както е посочено в параграф 2, буква е) от същия член 21, до устойчивото развитие във връзка с опазването и подобряването на качеството на околната среда и устойчивото управление на световните природни ресурси.
143. Задължението на Съюза да включи тези цели и принципи в провеждането на своята обща търговска политика произтича от тълкуването на член 207, параграф 1, второ изречение ДФЕС във връзка с член 21, параграф 3 ДЕС и с член 205 ДФЕС.
144. Действително, съгласно член 21, параграф 3 ДЕС Съюзът „следва целите, изброени в параграфи 1 и 2, при разработването и провеждането [...] на външната си дейност в различните области, обхванати от настоящия дял и пета част на Договора за функционирането на [ЕС] [...]“. Петата част от Договора за функционирането на ЕС включва по-специално общата търговска политика.

145. Член 205 ДФЕС изразява същото задължение, като предвижда, че „[д]ейността на Съюза на международната сцена, съгласно [част от пета от Договора за функционирането на ЕС], се основава на принципите, преследва целите и се провежда в съответствие с общите разпоредби, упоменати в глава 1 на дял V от Договора за [ЕС]“. Дял V, глава 1 от Договора за ЕС включва по-специално член 21 ДЕС.
146. Освен това трябва да се вземат под внимание членове 9 ДФЕС и 11 ДФЕС, съгласно които съответно „[п]ри определянето и осъществяването на своите политики и дейности Съюзът взема предвид изискванията, свързани [...] с осигуряването на адекватна социална закрила“ и „[и]зискванията за защита на околната среда трябва да бъдат включени в определянето и изпълнението на политиките и действията на Съюза, в частност, за да се насърчи устойчивото развитие“ (вж. по аналогия решение от 21 декември 2016 г., AGET Iraklis, C-201/15, EU:C:2016:972, т. 78). Също член 3, параграф 5 ДЕС задължава Съюза в отношенията си с останалата част от света да допринася за „свободната и справедлива“ търговия.
147. От това следва, че целта за устойчиво развитие вече е неразривна част от общата търговска политика.
148. В случая в преамбюла на предвиденото споразумение страните заявяват, че са „решени да засилят своите икономически, търговски и инвестиционни отношения в съответствие с целта за устойчиво развитие в неговите икономически, социални и екологични измерения“. С оглед на това глава 13 от същото споразумение предвижда в членове 13.1 и 13.2, че устойчивото развитие, от което социалната закрила на работниците и опазването на околната среда са взаимно подсилващи се елементи, е сред целите на търговските отношения между Съюза и Република Сингапур.
149. Що се отнася до социалната закрила на работниците, членове 13.3—13.5 от предвиденото споразумение, освен различни задължения на страните за сътрудничество, обмен на информация и съобразяване с научни данни, съдържат и задължение всяка от тях да прилага ефективно принципите относно основните права в областта на труда. Тези принципи са изброени в член 13.3, параграф 3 от това споразумение и съгласно инструментите, приети в рамките на Международната организация на труда (МОТ), включват „свобода на сдружаване и ефективно признаване на правото на колективно трудово договаряне“, „премахването на всички форми на принудителен или задължителен труд“, „ефективното премахване на детския труд“, както и „премахването на дискриминацията в областта на заетостта и професиите“. Споменатите принципи са в съответствие с Декларацията на МОТ за основните принципи и права в областта на труда и механизма за нейното прилагане, приета на 18 юни 1998 г. в Женева (приложението е преразгледано на 15 юни 2010 г.), и както се подчертава в съображение 3 от преамбюла на тази декларация, са свързани с целта за устойчиво развитие.
150. Що се отнася до опазването на околната среда, членове 13.6—13.10 от предвиденото споразумение, освен различни задължения на страните за сътрудничество, обмен на информация и съобразяване с научни данни, включват задължението им да въведат по ефективен начин многостранните споразумения в областта на околната среда, по които те са страни (член 13.6, параграф 2), да се борят с търговията с незаконно добит дървен материал и изделия от такъв дървен материал (член 13.7, буква б), да извършват устойчива експлоатация на рибните запаси по смисъла на международните актове, ратифицирани от съответните страни (член 13.8, буква а), да водят борба с незаконния, недеklarиран и нерегламентиран риболов (член 13.8, буква б), както и да приемат ефективни мерки за наблюдение и контрол, за да гарантират спазването на мерките за опазване (член 13.8, буква в).

151. Член 13.6, параграф 4 от това споразумение уточнява, че на страните е забранено да прилагат мерки, приети или поддържани за прилагане на многостранни споразумения в областта на околната среда по начин, който може да представлява средство за произволна или необоснована дискриминация между страните или прикрито ограничаване на търговията.
152. С тези разпоредби на глава 13 от предвиденото споразумение Съюзът и Република Сингапур се задължават по същество да гарантират, че търговският обмен помежду им ще се осъществява при спазване на задълженията, които произтичат от международните конвенции за социална закрила на работниците и за опазване на околната среда, по които те са страни.
153. Тази констатация не се поставя под съмнение от обстоятелството, че международните задължения, припомнени в глава 13 от предвиденото споразумение, а именно описаните в точки 149 и 150 от настоящото становище, обхващат не само търговския обмен между Съюза и Република Сингапур. Всъщност с оглед на трудното разграничение за целите на изпълнението на тези задължения между продуктите и услугите, които са предмет на търговски обмен между Съюза и тази трета държава, и онези, които не са предмет на такъв обмен, необходимостта да се осигури ефективно изпълнение на задълженията в рамките на споменатия обмен е основание същите задължения да обхващат всички дейности в съответните сектори.
154. Освен това обхватът на задълженията, произтичащи от международните конвенции, на които се позовава предвиденото споразумение, е предмет на действащите за тези конвенции механизми за тълкуване, медиация и уреждане на спорове. Предвиденото споразумение запазва прилагането на въпросните външни механизми, като в член 13.16 посочва, че съдържащите се в глави 15 и 16 от самото него разпоредби относно уреждането на спорове и механизма за медиация не се прилагат по отношение на глава 13.
155. Оттук следва, че глава 13 не засяга нито обхвата на международните конвенции, посочени в нея, нито компетенциите на Съюза или на държавите членки по отношение на тези конвенции. За сметка на това, тя има специфична връзка с търговския обмен между Съюза и Република Сингапур.
156. Действително глава 13 урежда този обмен, като гарантира, че той се осъществява при спазване на споменатите конвенции и че никоя мярка, приета по силата на последните, няма да се прилага така, че да доведе до произволна или необоснована дискриминация, или до прикрито ограничаване в неговите рамки.
157. Същата глава може да има и преки и непосредствени последици за упоменатия обмен.
158. Такива последици са резултат, първо, от задълженията на страните, произтичащи от член 13.1, параграф 3 от предвиденото споразумение, от една страна, да не насърчават търговията, като понижават нивата на социална и екологична защита на своя територия под предвидените от международните ангажименти стандарти, и от друга страна, да не прилагат протекционистки тези стандарти.
159. Второ, разпоредбите, закрепени в глава 13 от предвиденото споразумение, могат да имат преки и непосредствени последици за търговския обмен между Съюза и Република Сингапур, тъй като намаляват риска от прекомерни разлики между разходите за производство на стоки и предоставяне на услуги в Съюза, от една страна, и в Република Сингапур, от друга, с което допринасят за участие при равни условия на предприемачите от Съюза и от тази трета държава в свободната търговия.
160. Трето, що се отнася конкретно до ангажиментите, насочени към борба с търговията с незаконно добит дървен материал и изделия от такъв дървен материал и с незаконния, недеklarиран и нерегламентиран риболов, посочени в точка 150 от настоящото становище, в предвиденото

споразумение страните се задължават да прилагат или отдават предпочитание на схеми за документиране, проверка и сертифициране. Такива схеми могат да повлияят пряко върху търговията със съответните продукти (вж. в този смисъл решение от 12 декември 2002 г., Комисия/Съвет, С-281/01, EU:C:2002:761, т. 40).

161. Накрая, конкретността на връзката на разпоредбите от глава 13 от предвиденото споразумение с търговския обмен между Съюза и Република Сингапур произтича и от обстоятелството, че нарушение на разпоредбите в областта на социалната закрила на работниците и опазването на околната среда, съдържащи се в тази глава, позволява в съответствие с правилото на обичайното международно право, кодифицирано в член 60, параграф 1 от Конвенцията за правото на договорите, подписана във Виена на 23 май 1969 г. (*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 1155, р. 331, наричана по-нататък „Виенската конвенция“), което се прилага в отношенията между Съюза и трети държави (вж. относно приложимостта във външните отношения на Съюза на обичайните правила, кодифицирани във Виенската конвенция, решения от 25 февруари 2010 г., *Brita*, С-386/08, EU:C:2010:91, т. 41 и 42, както и от 21 декември 2016 г., *Съвет/Front Polisario*, С-104/16 Р, EU:C:2016:973, т. 100, 107, 110 и 113), другата страна да прекрати или спре предвидената в останалите разпоредби от това споразумение либерализация на този обмен.
162. Следва всъщност да се констатира, че глава 13 заема основно място в предвиденото споразумение.
163. Също така би било непоследователно да се приеме, че разпоредбите за либерализация на обмена между Съюза и трета държава попадат в обхвата на общата търговска политика, а онези, насочени към това да се гарантира осъществяването на тази либерализация на обмена при съобразяване с устойчивото развитие, не попадат в него. Всъщност осъществяването на търговския обмен в съответствие с целта за устойчиво развитие, както бе отбелязано в точка 147 от настоящото становище, е неразривна част от тази политика.
164. Вярно, изключителната компетентност на Съюза по член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС не би могла да се упражни, за да се уредят нивата на социална и екологична защита на съответната територия на страните. Приемането на такива правила би зависило от разпределението на компетенции между Съюза и държавите членки, предвидено по-специално в член 3, параграф 1, буква г) ДФЕС, в член 3, параграф 2 ДФЕС и в член 4, параграф 2, букви б) и д) ДФЕС. Член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС всъщност няма предимство пред тези други разпоредби от Договора за функционирането на ЕС, като в допълнение член 207, параграф 6 ДФЕС предвижда, че „[у]пражняването на компетентността, предоставена [...] в областта на общата търговска политика, не засяга разграничаването на компетентността между Съюза и държавите членки [...]“.
165. В случая обаче от член 13.1, параграф 4 от предвиденото споразумение става ясно, че договарящите страни „нямат намерение да хармонизират своите трудови и екологични стандарти“, а от член 13.2, параграф 1 от същото споразумение — че договарящите страни признават взаимно правото си да установяват свои собствени равнища на екологична и социална закрила и да изменят съответно законодателствата и политиките си съгласно международните си ангажименти в тези области.
166. От всички изложени обстоятелства следва, че разпоредбите от глава 13 от предвиденото споразумение имат за цел не да уредят нивата на социална и екологична защита на съответната територия на страните, а търговския обмен между Съюза и Република Сингапур, като поставят неговото либерализиране в зависимост от условието страните да изпълняват международните си задължения в областта на социалната закрила на работниците и на опазването на околната среда.

167. С оглед на изложеното в неговата цялост, глава 13 от предвиденото споразумение попада съгласно критериите, припомнени в точка 36 от настоящото становище, в общата търговска политика, а следователно и в изключителната компетентност на Съюза по член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС.

Компетентност по член 3, параграф 2 ДФЕС

Задължения, свързани с услугите в областта на транспорта

168. Поради съображенията, изложени в точки 56—68 от настоящото становище, доколкото съдържащите се в глава 8 от предвиденото споразумение задължения се отнасят до международни морски, железопътни, автомобилни транспортни услуги и транспортни услуги по вътрешни водни пътища, както и до услугите, които поради естеството си са свързани с тези транспортни услуги, те не попадат в общата търговска политика, а трябва да бъдат одобрени в съответствие с разпределението на компетенции между Съюза и държавите членки в областта на общата транспортна политика.
169. Тази обща политика е уредена в трета част, дял VI от Договора за функционирането на ЕС, който включва членове 90—100. В параграф 1 от последния посочен член е предвидено, че разпоредбите на този дял се прилагат по отношение на железопътния, както и на автомобилния и вътрешния воден транспорт, а параграф 2 предоставя на законодателя на Съюза правото да приема съответните разпоредби относно морския и въздушния транспорт. Член 91, параграф 1 ДФЕС разрешава на въпросния законодател да приема „обща правила“ в рамките на общата транспортна политика.
170. В точка 17 от своето решение от 31 март 1971 г., Комисия/Съвет (22/70, EU:C:1971:32), Съдът отбелязва, че когато Съюзът приема разпоредби, установяващи общи правила независимо от тяхната форма, държавите членки вече не са в правото си, независимо дали действат индивидуално или дори колективно, да поемат задължения към трети държави, които засягат тези норми (вж. също по-специално решение от 5 ноември 2002 г., Комисия/Дания, C-467/98, EU:C:2002:625, т. 77—80).
171. По линията на тази съдебна практика член 216 ДФЕС предоставя на Съюза компетентност да сключва по-специално всякакви международни споразумения, които „мо[гат] да засегн[ат] общи правила или да измен[ят] техния обхват“.
172. Съгласно член 3, параграф 2 ДФЕС по естеството си компетентността на Съюза за сключването на подобно споразумение е изключителна.
173. Комисията счита, че задълженията, съдържащи се в глава 8 от предвиденото споразумение и отнасящи се до транспорта, могат да засегнат общи правила или да изменят техния обхват. Парламентът споделя тази позиция за разлика от Съвета и държавите членки, представили становища пред Съда.
174. Този въпрос следва да се разгледа за всички видове транспорт, упоменати в таблиците с ангажименти, приложени към глава 8 от предвиденото споразумение. Предвид особеното внимание, отделено в споразумението на морския транспорт, следва той да бъде разгледан пръв.

— Морски транспорт

175. Макар глава 8 от предвиденото споразумение да изключва съгласно член 8.3 и 8.9, съгласно точка 11.А от допълнения 8-А-1 и 8-Б-1, както и точка 16.А от допълнения 8-А-2 и 8-А-3 от приложенията към тази глава, националният морски каботаж от своето приложно поле, в нея има отделен подраздел за услугите по международен морски транспорт. Този подраздел се състои от член 8.56 от това споразумение, който гласи следното:

„1. В настоящия подраздел се определят принципите относно либерализацията на услугите по международен морски транспорт съгласно раздели Б (Трансгранично предоставяне на услуги), В (Установяване) и Г (Временно присъствие на физически лица със стопанска цел).

2. За целите на настоящия подраздел:

понятието „международен морски транспорт“ включва дейности по превоз от врата до врата, както и мултимодален превоз, което означава превоз на стоки при ползването на повече от един вид транспорт, включващ пътуване по море, с единен транспортен документ, като за тази цел е предвидено право на пряко договаряне с доставчиците на други видове транспорт;

3. По отношение на международния морски транспорт страните се споразумяват да осигурят ефективното прилагане на принципите на неограничен достъп до товари на търговска основа, свободното предоставяне на услуги по международен морски транспорт, както и националното третиране в рамките на предоставянето на такива услуги.

С оглед на съществуващата степен на либерализация между страните в сектора на международния морски транспорт:

- а) страните прилагат ефективно принципа за неограничен достъп до международните пазари на морски транспорт и търговия на основата на пазарни и недискриминационни принципи; и
- б) всяка страна предоставя на корабите, плаващи под флага на другата страна, или експлоатирани от лица, които предоставят услуги от името на другата страна, третиране, което е не по-малко благоприятно от предоставеното на собствените ѝ кораби или на кораби на трета държава, ако това третиране е по-благоприятно, що се отнася, *inter alia*, до достъпа до пристанищата, използването на инфраструктурите и допълнителните морски услуги на пристанищата, както и до таксите и плащанията, свързани с тях, митническите съоръжения и достъпа до корабни стоянки и съоръжения за товарене и разтоварване.

4. При прилагането на тези принципи, страните:

- а) не въвеждат клаузи за разпределяне на корабни товари в последващи споразумения относно услугите по морски транспорт с трети държави, включително отнасящи се до търговията със сухи и течни насипни товари и редовните търговски линии, и отменят в разумен срок подобни клаузи за разпределяне на корабни товари, в случай че такива са включени в предходни споразумения; и
- б) при влизането в сила на настоящото споразумение премахват всички едностранни мерки и административни, технически и други пречки, които биха представлявали скрити ограничения или имали дискриминационен ефект върху свободното предоставяне на услуги в международния морски транспорт, и се въздържат да въведат нови такива.

5. Всяка от страните следва да разреши на доставчиците на услуги по международен морски транспорт от другата страна да се установяват на нейна територия при условия на установяване и дейност, които са в съответствие с условията, записани в нейния списък със специфични задължения.

- б. Всяка страна предоставя на доставчиците на услуги по международен морски транспорт от другата страна, при разумни и недискриминационни условия, възможността за използване на следните услуги на пристанището:
- а) корабоводене;
 - б) теглене на буксир и помощ, оказана от влекач;
 - в) зареждане с провизии;
 - г) зареждане с горива и вода;
 - д) събиране на отпадъци и изхвърляне на баласта;
 - е) капитански услуги;
 - ж) помощ при корабоплаването; и
 - з) оперативни наземни услуги, необходими за експлоатацията на корабите, включително комуникации и снабдяване с вода и електричество, съоръжения за ремонт при спешни случаи, услуги по хвърляне на котва и акистиране“.
176. Посоченият член 8.56 трябва да се тълкува във връзка със специфичните задължения, приложени към глава 8 от предвиденото споразумение. Действително членове 8.7 и 8.12 от това споразумение предвиждат, че „[с]екторите, либерализирани от една от страните [...], и ограниченията под формата на резерви [...], са изброени в нейния списък със специфични задължения“.
177. От точка 11.А от допълнения 8-А-1 и 8-Б-1 от приложенията към тази глава е видно, че Съюзът и Република Сингапур не са въвели никакви ограничения за задълженията по член 8.56, що се отнася до трансграничното предоставяне на услуги по международен морски транспорт (начини 1 и 2).
178. Що се отнася обаче до предоставянето на предоставянето на услуги по международен морски транспорт чрез присъствие на физически лица (начин 4), следва да се отбележи, че предвиденото споразумение запазва статуквото в отношенията между Съюза и Република Сингапур. Действително от точка 16.А от допълнение 8-А-3 към приложенията към глава 8 от това споразумение, според която изискванията за гражданство могат да бъдат запазени в Съюза, и от точка 11.А от допълнение 8-Б-1 към същите приложения, според която Република Сингапур не е задължена да либерализира предоставянето на такива услуги по начин 4, е видно, че страните не се задължават да либерализират този начин на предоставяне на услуги.
179. Що се отнася до предоставянето на услуги по международен морски транспорт чрез търговско присъствие на територията на другата страна (начин 3), задължението по член 8.56, параграф 5 от предвиденото споразумение, съгласно което всяка от страните трябва да разреши на доставчиците на услуги по международен морски транспорт от другата страна да се установяват на нейна територия, е ограничено от точки 16.А от допълнение 8-А-2 и 11.А от допълнение 8-Б-1 към приложенията към глава 8 от предвиденото споразумение, които ограничават възможността доставчиците от другата страна да се установяват за целите на управление на кораби под флага на държавата по установяване.
180. За да се прецени дали тези задължения във връзка с услугите, предоставяни по начини 1 и 2, както и ограничените задължения във връзка с услугите, предоставяни по начин 3, „мо[гат] да засегн[ат] общи правила или да измен[ят] техния обхват“ по смисъла на член 3, параграф 2

ДФЕС, следва да се почерпи основание от практиката на Съда, съгласно която такава опасност е налице, когато задълженията попадат в приложното поле на посочените правила (вж. по-специално решение от 4 септември 2014 г., Комисия/Съвет, С-114/12, EU:C:2014:2151, т. 68, становище 1/13 (Присъединяване на трети държави към Хагската конвенция) от 14 октомври 2014 г., EU:C:2014:2303, т. 71, решение от 26 ноември 2014 г., Green Network, С-66/13, EU:C:2014:2399, т. 29 и становище 3/15 (Маракешки договор за достъпа до публикувани произведения) от 14 февруари 2017 г., EU:C:2017:114, т. 105).

181. Констатирането на такава опасност не предполага пълно съвпадение между областта, в която са поети международните задължения, и областта, регламентирана от правото на Съюза. Обхватът на общите правила на Съюза може да бъде засегнат или променен от тези задължения и когато последните попадат в област, в голяма част от която вече действат такива правила (вж. становище (1/03 (Нова конвенция от Лугано) от 7 февруари 2006 г., EU:C:2006:81, т. 126, решение от 4 септември 2014 г., Комисия/Съвет, С-114/12, EU:C:2014:2151, т. 69 и 70, становище 1/13 (Присъединяване на трети държави към Хагската конвенция) от 14 октомври 2014 г., EU:C:2014:2303, т. 72 и 73, както и становище 3/15 (Маракешки договор за достъпа до публикувани произведения) от 14 февруари 2017 г., EU:C:2017:114, т. 106 и 107).
182. В случая областта, в която попадат посочените задължения, съдържачи се в предвиденото споразумение, до голяма степен е обхваната от общите правила по Регламент № 4055/86, който урежда прилагането на принципа на свободното предоставяне на услуги по отношение на морския транспорт между държави членки и между държави членки и трети страни.
183. Този регламент предоставя на две категории лица, определени в член 1, правото на свободно предоставяне на услуги по международен морски транспорт, а именно, от една страна, на граждани на държави членки, които са установени в друга държава членка, различна от тази на лицето, за което са предназначени услугите, и от друга страна, на граждани на държава членка, установени в трета държава, както и на корабни дружества, установени в трета държава и контролирани от граждани на държава членка.
184. Законодателят на Съюза е формулирал и изискване за връзка, като с употребата в член 1, параграф 2 от този регламент на израза „ако техните плавателни съдове са регистрирани в същата държава членка в съответствие с нейното законодателство“ предвижда, че гражданите на държава членка, действащи от основно място на дейност, намиращо се в трета страна, са изключени от свободното предоставяне на услуги, ако техните плавателни съдове не плават под флага на въпросната държава членка (вж. решение от 8 юли 2014 г., Fonnship и Svenska Transportarbetareförbundet, С-83/13, EU:C:2014:2053, т. 34).
185. По описания начин Регламент № 4055/86 разпростира свободното предоставяне на услуги по отношение на услугите по международен морски транспорт.
186. Освен това той уточнява в член 1, параграф 3, че „[з]а въпросите, обхванати от настоящия регламент, се прилагат разпоредбите на членове [51—54 ДФЕС]“.
187. Член 6, параграфи 1 и 2 от този регламент добавят следното:
 - „1. Ако граждани или корабни дружества на държава членка, [...] са изложени или застрашени от положение, при което нямат фактическа възможност да плават с търговско предназначение до и от определена трета страна, съответната държава членка осведомява останалите държави членки и Комисията колкото се може по-скоро.
 2. Съветът [...], по предложение на Комисията, взема решение за необходимото действие. Това действие може да включва [...] договарянето и сключването на договорености за товарните дялове“.

188. Предоставянето на услуги по морски транспорт между Съюза и Република Сингапур попада под действието на общите правила, предвидени в Регламент № 4055/86. В резултат от тях по-специално предоставящите такива услуги, установени в държава членка, както и гражданите на държава членка, контролиращи корабно дружество в Република Сингапур и предоставящи такива услуги с кораби, плаващи под флага на държава членка, получават свободен по принцип достъп до плаване с търговско предназначение до и от тази трета държава. За сметка на това предоставящите услуги по морски транспорт между Съюза и същата трета държава, които не отговарят на посочените изисквания за връзка, не се ползват с такъв достъп.
189. Задълженията, съдържащи се в предвиденото споразумение, засягат и дори променят значително, що се отнася до услугите по морски транспорт между Съюза и Република Сингапур, обхвата на споменатите общи правила, въведени с Регламент № 4055/86.
190. Всъщност от член 8.5б, параграф 3 от същото споразумение следва, че предоставящите услуги по морски транспорт от Съюза, както и гражданите на държава членка, които контролират корабно дружество, установено в Сингапур, ще имат свободен достъп до плаване с търговско предназначение до и от тази трета държава, при това без от последните да се изисква корабите им да плават под флага на държава членка. Този режим се различава осезаемо от установения с Регламент № 4055/86.
191. Правилата, предвидени в член 6 от този регламент, също се оказват засегнати от предвиденото споразумение. Всъщност, докато от член 6 следва, че Съветът може да разреши договаряне и сключване на договорености относно товарните дялове, когато гражданин или корабно дружество от държава членка изпитва затруднения при достъпа до плаване с търговско предназначение до и от трета държава, член 8.5б, параграф 4 от това споразумение предвижда постепенното отпадане на такива договорености.
192. Следователно задълженията по предвиденото споразумение относно услугите по морски транспорт между Съюза и Република Сингапур могат да засегнат и дори да променят общите правила съгласно Регламент № 4055/86, които се прилагат във връзка с предоставянето на услуги.
193. Следователно Съюзът притежава изключителна компетентност да одобрява тези задължения на основание член 3, параграф 2 ДФЕС.
194. По необходимост същото се отнася за задълженията, имащи за цел да прикрепят към достъпа до посочените транспортни услуги свободен достъп до допълнителните услуги, които поради естеството си са свързани с тях, изброени в член 8.5б, параграф 6 от предвиденото споразумение, както и в точка 12 от допълнение 8-А-1, в точка 17 от допълнения 8-А-2 и 8-А-3 и в точка 11 от допълнение 8-Б-1 към приложенията към глава 8 от това споразумение.
- Железопътен транспорт
195. От закрепените в глава 8 от предвиденото споразумение принципи, обобщени в точка 51 от настоящото становище, разгледани във връзка с точка 11.В от допълнение 8-А-1, точка 16. От допълнения 8-А-2 и 8-А-3, както и от точка 11.Б от допълнение 8-Б-1 към приложенията към тази глава, следва, че тя либерализира железопътните транспортни услуги между Съюза и Република Сингапур, предоставяни по начини 2 и 3.
196. Следователно в този сектор на услуги Съюзът се задължава да даде възможност на доставчиците от Сингапур да получат достъп до железопътните мрежи и дейности в Съюза и евентуално да се установят в него при условия, които не са по-малко благоприятни от

приложимите за доставчици от Съюза. Република Сингапур поема сходни задължения по отношение на доставчиците от Съюза във връзка с достъпа до железопътни мрежи и дейности, разположени на нейна територия.

197. Посочените задължения на Съюза попадат до голяма степен в обхвата на приети от него общи правила.
198. Действително не по-малко благоприятните условия, от които ще се ползват доставчиците от Сингапур в съответствие с упоменатите задължения, за да получат достъп до железопътните транспортни мрежи и дейности в Съюза и за да се установят в него, съвпадат с елементите, уредени от правилата за единно европейско железопътно пространство, предвидени в Директива 2012/34.
199. Тази директива, приета на основание член 91 ДФЕС, предвижда в съображение 7, че „[п]ринципът на свобода на предлагането на услуги [се] прилага и за сектора на железопътния транспорт, като се отчитат неговите особени характеристики“. От член 1 от нея следва, че тя „се прилага за използването на железопътната инфраструктура за [...] железопътни услуги“ и установява по-специално „правилата, приложими за управлението на железопътната инфраструктура и дейностите в областта на железопътния транспорт, осъществявани от железопътни предприятия, които са или ще бъдат установени в държава членка“, както и „критериите, приложими при издаването, подновяването или изменението на лицензи от държава членка, предназначени за железопътни предприятия, които са или ще бъдат установени в Съюза“.
200. От влизането в сила на предвиденото споразумение железопътните транспортни услуги, предоставяни в Съюза от доставчици от Сингапур, ще попадат, в съответствие със задълженията, произтичащи от него, под действието на режим на достъп и установяване, който ще обхваща същите елементи като режима, въведен с Директива 2012/34, и който не трябва да бъде по-малко благоприятен от него.
201. Както Съдът вече е констатирал, когато споразумение между Съюза и трета държава предвижда прилагане по отношение на международните отношения, визирани от това споразумение, на правила, които ще се припокриват до голяма степен с общите правила на Съюза, приложими към вътреобщностни положения, споразумението трябва да се счита, че е в състояние да засегне или промени обхвата на тези общи правила. Действително въпреки липсата на противоречие с посочените общи правила смисълът, обхватът и ефективността им могат да бъдат повлияни (вж. по-специално становище 1/03 (Нова конвенция от Лугано) от 7 февруари 2006 г., EU:C:2006:81, т. 143 и 151—153, становище 1/13 (Присъединяване на трети държави към Хагската конвенция) от 14 октомври 2014 г., EU:C:2014:2303, т. 84—90 и решение от 26 ноември 2014 г., Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, т. 48 и 49).
202. След като задълженията, съдържащи се в предвиденото споразумение, във връзка с железопътните транспортни услуги попадат във вече уредена до голяма степен от общи правила на Съюза област и обхватът им може да бъде засегнат или променен от тези задължения, компетентността на Съюза съгласно член 3, параграф 2 ДФЕС да одобри задълженията е изключителна.
203. По необходимост същото се отнася за задълженията, имащи за цел да прикрепят към достъпа до споменатите транспортни услуги свободен достъп до допълнителните услуги, които поради естеството си са свързани с тях, изброени в точка 12 от допълнение 8-А-1, в точка 17 от допълнение 8-А-2 и в точка 11 от допълнение 8-Б-1 към приложенията към глава 8 от предвиденото споразумение.

– Автомобилен транспорт

204. От закрепените в глава 8 от предвиденото споразумение принципи, обобщени в точка 51 от настоящото становище, разгледани във връзка с точка 11.Г от допълнение 8-А-1, точка 16.Г от допълнения 8-А-2 и 8-А-3, както и с точка 11.В от допълнение 8-Б-1 към приложенията към тази глава, следва, че тя либерализира без ограничение автомобилните транспортни услуги в Съюза и Сингапур, предоставяни по начин 2, и либерализира до известна степен предоставяните по начини 3 и 4.
205. По този начин Съюзът се задължава да даде възможност на доставчиците от Сингапур да извършват в Съюза дейности по пътнически или товарен автомобилен транспорт при условия, които не са по-малко благоприятни от приложимите за доставчици от Съюза. Република Сингапур поема сходни задължения по отношение на доставчиците от Съюза.
206. Тези задължения на Съюза попадат до голяма степен в обхвата на приети от него общи правила.
207. Действително не по-малко благоприятните условия, от които ще се ползват доставчиците от Сингапур в съответствие с посочените задължения, за да предоставят автомобилни транспортни услуги в Съюза, съвпадат до голяма степен с елементите, уредени от общите правила, закрепени в Регламенти № 1071/2009, № 1072/2009 и № 1073/2009.
208. Тези регламенти, които попадат в рамките на общата транспортна политика, установяват съгласно съответния член 1 от общите правила за допускането до и „упражняването на професията автомобилен превозвач“, достъпа до „международния автомобилен превоз на товари [в Съюза]“ и до „международния автобусен превоз на пътници [в Съюза]“.
209. От влизането в сила на предвиденото споразумение автомобилните транспортни услуги, предоставяни в Съюза от доставчици от Сингапур, ще трябва да попаднат, в съответствие със задълженията, съдържащи се в него, под действието на режим на достъп, който ще обхваща същите елементи като режимите, въведени по-специално с Регламенти № 1072/2009 и № 1073/2009, и който не трябва да бъде по-малко благоприятен от тях.
210. Поради идентични с изложените в точка 201 от настоящото становище съображения следва да се направи извод, че такива международни задължения попадат във вече уредена до голяма степен от общи правила на Съюза област, чийто обхват може да бъде засегнат или променен от тези задължения.
211. Следователно Съюзът притежава изключителна компетентност да одобрява задълженията относно автомобилните транспортни услуги на основание член 3, параграф 2 ДФЕС.
212. По необходимост същото се отнася за задълженията относно допълнителните услуги, които поради естеството си са свързани с посочените транспортни услуги и са изброени в точка 12 от допълнение 8-А-1, в точка 17 от допълнение 8-А-2 и в точка 11 от допълнение 8-Б-1 към приложенията към глава 8 от това споразумение.

– Транспорт по вътрешни водни пътища

213. Транспортът по вътрешни водни пътища, който остава в рамките на територията на една държава — членка на Съюза, или на Република Сингапур, не е упоменат в предвиденото споразумение и в съответствие с членове 8.7 и 8.12 от него предвидената в глава 8 либерализация не се отнася за него.

214. Транспортът по вътрешни водни пътища между държавите — членки на Съюза, макар да е упоменат в списъка със специфични задължения на Съюза по отношение на услугите, предоставяни по начини 1—3, също не е либерализиран. Всъщност предвид ограниченията, посочени в точка 11.Б от допълнение 8-А-1 и точка 16.Б от допълнение 8-А-2 към приложенията към глава 8 от предвиденото споразумение, предприемачите от Сингапур по същество нямат право на достъп до тези транспортни дейности.
215. В допълненията се предвижда по-специално запазване на изискванията за националност. Освен това териториите на тринадесет държави членки са изключени за трансгранично предоставяне на тези транспортни услуги. С оглед на географското им положение вътрешните водни пътища между държави членки, които не се засягат от изключването, се свеждат основно до свързващите Германия, Австрия, Франция, Люксембург и Нидерландия, както и свързващите Белгия, Франция и Нидерландия. Достъпът до тези водни пътища обаче е запазен съгласно съществуващи споразумения, чието оставане в сила без разпростиране на действието им в полза на предприемачи от Сингапур е изрично предвидено в споменатите допълнения.
216. Оттук следва, че в съответните разпоредби от предвиденото споразумение за транспорта по вътрешни водни пътища се предвиждат само изключително ограничени по обхват задължения.
217. Съгласно постоянната съдебна практика при определянето на естеството на компетентността за сключване на международно споразумение не следва да се вземат под внимание разпоредбите от него, които имат изключително ограничен обхват (вж. по-специално становище 1/08 (Споразумения за изменение на списъците със специфични задължения по GATS) от 30 ноември 2009 г., EU:C:2009:739, т. 166 и цитираната съдебна практика). При това положение в случая естеството на компетентността на Съюза по отношение на съдържащите се в глава 8 от предвиденото споразумение задължения в областта на транспорта следва да се определи с оглед на задълженията относно морския, железопътния и автомобилния транспорт. Тъй като поради изложените в точки 175—212 от настоящото становище съображения Съюзът разполага с изключителна компетентност съгласно член 3, параграф 2 ДФЕС да одобри тези задължения, предвид последиците от този извод във връзка с извода, изложен в точка 69 от настоящото становище, следва, че той притежава изключителна компетентност по отношение на споменатата глава 8 в нейната цялост.
218. Противно на твърденията на Ирландия, този извод не се обезсилва от Протокол (№ 21) относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договорите за ЕС и за функционирането на ЕС. В това отношение е достатъчно да се отбележи, че общата търговска политика и общата транспортна политика не са посочени в този протокол, и да се напомни, че целта и съдържанието на разглеждания акт определят евентуално приложимите протоколи, а не обратното (вж. по аналогия решение от 22 октомври 2013 г., Комисия/Съвет, С-137/12, EU:C:2013:675, т. 74 и 75). Тъй като предвиденото споразумение не засяга аспектите, уредени в трета част, дял V от Договора за функционирането на ЕС, същият протокол е ирелевантен в рамките на настоящото производство. Същото се отнася и за Протокол (№ 22) относно позицията на Дания, приложен към Договорите за ЕС и за функционирането на ЕС, както впрочем Кралство Дания посочва в съдебното заседание.

Задължения във връзка с обществените поръчки в областта на транспорта

219. Както бе отбелязано в точка 77 от настоящото становище, доколкото съдържащите се в глава 10 от предвиденото споразумение задължения се отнасят до обществените поръчки за международни морски, железопътни, автомобилни транспортни услуги и за транспортни услуги

по вътрешни водни пътища, както и до обществените поръчки за услуги, които поради естеството си са свързани с тези транспортни услуги, те не попадат в общата търговска политика.

220. При това положение следва да се провери дали по отношение на задълженията във връзка с посочените обществени поръчки за услуги Съюзът разполага с изключителна външна компетентност на основание член 3, параграф 2 ДФЕС.
221. Както бе отбелязано в точки 75 и 76 от настоящото становище, глава 10 от предвиденото споразумение съдържа съвкупност от правила, имащи за цел да уредят възлагането на обществени поръчки в Съюза и в Сингапур, така че да се осигури протичане на процедурите за възлагане на такива поръчки при спазване на принципите на недопускане на дискриминация и прозрачност.
222. Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 година за обществените поръчки и за отмяна на Директива 2004/18/ЕО (ОВ L 94, 2014 г., стр. 65), както и Директива 2014/25/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 година относно възлагането на поръчки от възложители, извършващи дейност в секторите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги и за отмяна на Директива 2004/17/ЕО (ОВ L 94, 2014 г., стр. 243), въвеждат съвкупност от общи правила, които по същество имат за цел да гарантират, че възлагането на обществени поръчки, включително в сектора на транспорта, е в съответствие, в рамките на Съюза, със същите тези принципи, както е уточнено в съображение 1 и член 18 от Директива 2014/24, а също и в съображение 2 и член 36 от Директива 2014/25.
223. С влизането в сила на предвиденото споразумение следователно достъпът на доставчици от Сингапур до обществените поръчки на Съюза в областта на транспорта ще попадне под действието на задължения, обхващащи същите аспекти, които са предмет на уредба в Директиви 2014/24 и 2014/25.
224. В съответствие с припомнената в точка 201 от настоящото становище съдебна практика Съюзът следователно разполага с изключителна външна компетентност на основание член 3, параграф 2 ДФЕС по отношение на международните задължения, съдържащи се в глава 10 от това споразумение, що се отнася до обществените поръчки за услуги в областта на транспорта, тъй като тези задължения попадат в област, която вече до голяма степен е уредена от общи правила на Съюза, и задълженията могат да засегнат или променят обхвата на общите правила.

Задължения, свързани с инвестициите, различни от преките

225. Поради изложените в точки 80—109 от настоящото становище съображения, задълженията, съдържащи се в глава 9, раздел А от предвиденото споразумение във връзка със защитата на инвестициите, попадат в обхвата на общата търговска политика на Съюза и следователно на изключителната му компетентност на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС, доколкото се отнасят до „преките чуждестранни инвестиции“ по смисъла на член 207, параграф 1 ДФЕС между Съюза и Република Сингапур.
226. Сега следва да се определи дали Съюзът също разполага с изключителна компетентност на основание член 3, параграф 2 ДФЕС, доколкото посоченият раздел А се отнася до други чуждестранни инвестиции между Съюза и тази трета държава.
227. Във връзка с това трябва да се напомни, че чуждестранните инвестиции, различни от преките, могат включително да се извършат под формата на придобиване на ценни книжа на дружества с намерение да се инвестират средства, без да се влияе върху управлението и контрола на

- предприятието (т.нар. „портфейлни“ инвестиции), както и че такива инвестиции представляват движение на капитали по смисъла на член 63 ДФЕС (вж. по-специално решения от 28 септември 2006 г., Комисия/Нидерландия, C-282/04 и C-283/04, EU:C:2006:208, т. 19, от 21 октомври 2010 г., Idryma Tyrou, C-81/09, EU:C:2010:622, т. 48 и от 10 ноември 2011 г., Комисия/Португалия, C-212/09, EU:C:2011:717, т. 47).
228. Както посочва генералният адвокат в точка 367 от своето заключение, видовете инвестиции, различни от придобиването на ценни книжа на дружества, например някои категории инвестиции в недвижими имоти или ползването на заеми, също представляват инвестиции, попадащи в обхвата на глава 9 от предвиденото споразумение, и подобно на придобиването на ценни книжа на дружество, могат да са свързани с движения на капитали или плащания.
229. Като се основава най-вече на припомнената в точка 201 от настоящото становище съдебна практика, съгласно която сключено от Съюза споразумение, дори при липсата на противоречие с общи правила на Съюза, може да ги „засегне“ по смисъла на член 3, параграф 2 ДФЕС, Комисията твърди, че глава 9, раздел А от предвиденото споразумение може да засегне член 63 ДФЕС, поради което този раздел попада в обхвата на изключителната компетентност на Съюза по посочения член 3, параграф 2.
230. Както обаче твърдят Съветът и държавите членки, представили становища пред Съда, тази съдебна практика не би могла да се приложи към положение, в което визираното правило на Съюза е разпоредба от Договора за функционирането на ЕС, а не правило, прието на основание на този договор.
231. Действително, от една страна, въпросната съдебна практика, закрепена по същество в член 3, параграф 2, последно предложение ДФЕС, води произхода си от решение от 31 март 1971 г., Комисия/Съвет (22/70, EU:C:1971:32).
232. В точки 17—19 от това решение Съдът формулира следните съображения:
- „17 По-конкретно, всеки път, когато с оглед прилагане на предвидена в Договора обща политика Общността приема разпоредби, установяващи общи правила независимо от тяхната форма, държавите членки вече не са в правото си, независимо дали действат индивидуално или дори колективно, да поемат задължения към трети държави, които засягат тези норми.
- 18 Когато тези общи правила бъдат въведени, само Общността е в състояние да поема и да изпълнява, с действие в областта на прилагане на общностния правопорядък в нейната цялост, договорените задължения по отношение на трети държави.
- 19 Следователно по отношение на прилагането на разпоредбите на Договора системата от вътрешни мерки на Общността не може да бъде отделена от тази на външните отношения“.
233. От тези пасажи от решение от 31 март 1971 г., Комисия/Съвет (22/70, EU:C:1971:32), е видно, че „общи правила“ представляват разпоредбите на вторичното право, които Общността, която впоследствие става Съюз, въвежда постепенно, както и че при упражнена по този начин от Съюза вътрешна компетентност той трябва успоредно с нея да се ползва от изключителна външна компетентност, за да се избегне поемането на международни задължения от държавите членки, които биха могли да засегнат тези общи правила или да променят техния обхват.
234. Би било в разрез с мотивите относно правилото за изключителна външна компетентност, съдържащо се в решение от 31 март 1971 г., Комисия/Съвет (22/70, EU:C:1971:32), потвърдено в последващата практика на Съда (вж. по-специално решение от 5 ноември 2002 г., Комисия/Дания, C-467/98, EU:C:2002:625, т. 77—80), обхватът на това правило, записано в момента в член 3, параграф 2, последно предложение ДФЕС, да се разпростре по отношение на

хипотеза, която засяга, както в случая, не норми на вторичното право, въведени от Съюза при упражняване на неговата вътрешна компетентност, предоставена му от Договорите, а на правило на първичното право на Съюза, прието от авторите на тези договори.

235. От друга страна, предвид предимството на Договорите за ЕС и за функционирането на ЕС спрямо приетите на основание на тях актове, последните, включително сключените от Съюза с трети държави споразумения, черпят легитимност именно от договорите, но за сметка на това не биха могли да оказват влияние върху смисъла или обхвата на техните разпоредби. Тези споразумения следователно не са в състояние да „засягат“ правила на първичното право на Съюза или да „променят техния обхват“ по смисъла на член 3, параграф 2 ДФЕС.
236. Сключването на международно споразумение, в случая с Република Сингапур, в областта на чуждестранните инвестиции, които не са преки, с оглед на действащото право на Съюза също не е „предвидено в законодателен акт на Съюза“ по смисъла на споменатия член 3, параграф 2.
237. В допълнение, както Комисията изрично посочва в становището си, представено пред Съда, сключването на такова споразумение не изглежда „необходимо, за да [позволи на Съюза] да упражнява своята вътрешна компетентност“ по смисъла на същия член 3, параграф 2.
238. Оттук следва, че Съюзът не разполага с изключителна компетентност да сключи с Република Сингапур международно споразумение, доколкото то засяга защитата на чуждестранните инвестиции, които не са преки.
239. За сметка на това сключването от Съюза на международно споразумение, свързано с такива инвестиции, може да се окаже „необходимо за постигането, в рамките на политиките на Съюза, на някоя от посочените в Договорите цели“ по смисъла на член 216, параграф 1 ДФЕС.
240. По-специално, с оглед на факта, че свободното движение на капитали и плащания между държавите членки и трети държави, предвидено в член 63 ДФЕС, не е официално противопоставимо на третите държави, сключването на международни споразумения, които допринасят за въвеждането на това свободно движение на взаимна основа, може да се окаже като необходимо за пълното реализиране на свободното движение, което е една от целите на трета част („Вътрешни политики и дейности на Съюза“), дял IV („Свободно движение на хора, услуги и капитали“) от Договора за функционирането на ЕС.
241. Споменатият дял IV попада в споделената между Съюза и държавите членки компетентност на основание член 4, параграф 2, буква а) ДФЕС в областта на вътрешния пазар.
242. Предоставената на Съюза от член 216, параграф 1 ДФЕС компетентност за сключване на споразумение, което е „необходимо за постигането, в рамките на политиките на Съюза, на някоя от упоменатите в Договорите цели“, също е споделена по естеството си, тъй като член 4, параграф 1 ДФЕС предвижда, че Съюзът „разполага с компетентност, споделена с държавите членки, когато Договорите му предоставят компетентност, която не се отнася до областите, посочени в членове 3 и 6“, както е в случая.
243. От точки 80—109 и 226—242 от настоящото становище следва, че съдържащите се в глава 9, раздел А от предвиденото споразумение задължения попадат в обхвата на общата търговска политика на Съюза и следователно на изключителната му компетентност на основание член 3, параграф 1, буква д) ДФЕС, доколкото се отнасят до преките чуждестранни инвестиции на граждани на Сингапур в Съюза и обратно. За разлика от това, доколкото се отнасят до други видове инвестиции, тези задължения попадат в обхвата на споделена между Съюза и държавите членки компетентност на основание член 4, параграф 1 и параграф 2, буква а) ДФЕС.

244. Оттук следва, че раздел А на посочената глава от предвиденото споразумение не би могъл да бъде одобрен самостоятелно от Съюза.
245. По отношение на раздел А накрая следва да се разгледа позицията, изразена от редица държави членки в представените от тях пред Съда писмени и устни становища, съгласно която член 9.10 от предвиденото споразумение не би могъл да попадне в обхвата нито на изключителната компетентност на Съюза, нито на споделената между него и държавите членки компетентност, поради което бил единствено от компетентността на държавите членки.
246. Споменатият член 9.10, „Взаимна обвързаност с други споразумения“, е заключителната разпоредба от посочения раздел А, който предвижда следното в параграф 1:
- „При влизането в сила на настоящото споразумение [...] [двустранните инвестиционни споразумения между държавите — членки на Съюза, и Сингапур, включително произтичащите от тях права и задължения, престават да се прилагат и се заменят от настоящото споразумение“.
247. Обстоятелството, че Съюзът и Република Сингапур са включили в предвиденото споразумение разпоредба, от която изрично следва, че двустранните инвестиционни споразумения между държавите — членки на Съюза, и посочената трета държава отпадат и поради това престават да бъдат източник на права и задължения от момента на влизане в сила на споразумението, сключено с посочената трета държава на равнище Съюз, не би могло да се счита, че навлиза в компетентността на държавите членки, доколкото тази разпоредба засяга област, в която Съюзът разполага с изключителна компетентност.
248. Действително, когато Съюзът договаря и сключва с трета държава споразумение в област, в която е получил изключителна компетентност, той замества своите държави членки. Във връзка с това следва да се напомни, че след решение от 12 декември 1972 г., *International Fruit Company и др.* (21/72—24/72, EU:C:1972:115, т. 10—18), е безспорно, че Съюзът може да бъде правопреемник по международните задължения на държавите членки, когато те са му прехвърлили по силата на някой от неговите учредителни договори компетентността си във връзка с тези задължения, а той я упражнява.
249. Оттук следва, че след 1 декември 2009 г., датата на влизане в сила на Договора за функционирането на ЕС, който предоставя изключителна компетентност на Съюза в областта на преките чуждестранни инвестиции, Съюзът е компетентен да одобрява самостоятелно разпоредбите в споразумение, сключено от него с трета държава, които предвиждат, че задълженията в областта на преките инвестиции, съдържащи се в двустранни споразумения, сключени по-рано между държавите — членки на Съюза, и посочената трета държава, трябва от влизането в сила на това сключено от Съюза споразумение да се считат за заместени от него.
250. В тази връзка трябва да се напомни, че съгласно член 2, параграф 1 ДФЕС на държавите членки е забранено, освен ако са оправомощени от Съюза, да приемат актове, пораждащи правни последици в области, които са от изключителната компетентност на Съюза. Регламент (ЕС) № 1219/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година за установяване на преходни разпоредби за двустранните инвестиционни споразумения между държавите членки и трети държави (ОВ L 351, 2012 г., стр. 40), действително оправомощава държавите членки при стриктно определени условия да оставят в сила и дори да сключват двустранни споразумения в областта на преките инвестиции с трета държава, докато в областта на преките инвестиции не съществува споразумение между Съюза и тази трета държава. За сметка на това с влизането в сила на такова споразумение между Съюза и посочената трета държава споменатото оправомощаване отпада.

251. Следователно не биха могли да се приемат доводите, че след влизането в сила на задължения в областта на преките чуждестранни инвестиции, съдържащи се в сключено от Съюза споразумение, държавите членки трябвало да имат възможност да приемат актове, които определят съдбата на задълженията в тази област, съдържащи се в двустранните споразумения, които са сключили по-рано със същата трета държава.
252. От изложеното следва, че член 9.10 от предвиденото споразумение, подобно на разпоредбите от глава 9, раздел А от него, попада в обхвата на изключителната компетентност на Съюза, доколкото се отнася за задължения в областта на преките чуждестранни инвестиции, съдържащи се в двустранни инвестиционни споразумения, сключени между държавите членки и Република Сингапур.
253. Доколкото от приложение 9-Г към предвиденото споразумение следва, че редица държави членки имат сключени двустранни инвестиционни споразумения с Република Сингапур преди присъединяването си към Съюза, трябва да се уточни, че горният извод не се опровергава с оглед на член 351 ДФЕС, съгласно който „[п]равата и задълженията, произтичащи от споразумения, сключени преди 1 януари 1958 г. или, за присъединяващите се държави — преди датата на тяхното присъединяване, между една или повече държави членки, от една страна, и една или повече трети страни, от друга, не се засягат от разпоредбите на Договорите“.
254. Във връзка с последното следва да се напомни, че член 351 ДФЕС има за цел да позволи на държавите членки да спазват правата на трети държави, произтичащи съгласно международното право от такива предходни споразумения (вж. във връзка с членове 234 ЕИО и 307 ЕО, чийто текст по същество е възпроизведен в член 351 ДФЕС, решения от 14 октомври 1980 г., *Burgoa*, 812/79, EU:C:1980:231, т. 8, от 4 юли 2000 г., Комисия/Португалия, C-84/98, EU:C:2000:359, т. 53 и от 3 март 2009 г., Комисия/Австрия, C-205/06, EU:C:2009:118, т. 33). В случая не се налага на държавите членки да се дава възможност да спазват права, които Република Сингапур би желала в бъдеще да черпи от споменатите двустранни споразумения. Всъщност от член 9.10 от предвиденото споразумение следва, че тази трета държава изразява желанието си въпросните двустранни споразумения да бъдат прекратени с влизането в сила на това споразумение.
255. Макар от всички изложени съображения да следва, че Съюзът замества държавите членки по отношение на международните задължения, поети в области, които подобно на преките чуждестранни инвестиции попадат в изключителната му компетентност, все пак в текста на глава 9, раздел А от предвиденото споразумение, представен на Съда в рамките на настоящото производство за даване на становище, член 9.10 от същото споразумение се отнася и до задълженията, които в рамките на двустранните инвестиционни споразумения, сключени между държави членки и Република Сингапур, биха могли да засягат видове инвестиции, които не са преки.
256. Поради изложените в точки 245—255 от настоящото становище съображения в тяхната цялост доводите, че разпоредба като член 9.10 от предвиденото споразумение не би могла да фигурира в споразумение, сключено от Съюза, след като попада в принадлежаща само на държавите членки компетентност, не биха могли да се приемат. Естеството на компетентността на Съюза да одобри споменатия член 9.10 съответства на констатацията в точка 243 от настоящото становище във връзка с естеството на компетентността за одобряване на останалите разпоредби в глава 9, раздел А от това споразумение.

Компетентност за одобряване на институционалните разпоредби в предвиденото споразумение

Обмен на информация, уведомление, проверка, сътрудничество, медиация и правомощия за вземане на решения

257. Предвиденото споразумение въвежда различни задължения и процедури за обмен на информация, уведомление, проверка, сътрудничество и медиация, както и правомощия за вземане на решения. За целта то установява специфична институционална структура, състояща се от Комитет по търговията и четири специализирани комитета под неговата егида, а именно Комитет по търговията със стоки, Комитет по санитарните и фитосанитарните мерки, Комитет по митническите въпроси и Комитет по търговията с услуги, инвестициите и обществените поръчки. Създаването на Комитета по търговията и посочените специализирани комитети е предвидено съответно в членове 17.1 и 17.2 от това споразумение.
258. Глава 2 от същото споразумение, посветена на търговията със стоки, в рамките на член 2.11 задължава всяка от страните да уведомява Комитета по търговията със стоки относно своите процедури по лицензиране на износа и определя правилата за отговор на запитвания от другата страна относно процедурите за лицензиране на вноса или износа.
259. Също така съгласно членове 2.13 и 2.15 от същото споразумение посоченият специализиран комитет провежда заседания по искане на някоя от страните или на Комитета по търговията, следи за прилагането на тази глава и с решение може да изменя приложенията към нея.
260. Глава 3 от предвиденото споразумение, посветена на търговските мерки, предвижда в членове 3.2, 3.7 и 3.11 процедурните правила за въвеждане на антидъмпингови, изравнителни и защитни мерки. Членове 3.12 и 3.13 от това споразумение въвеждат задължителни консултации във връзка с прилагането на такива мерки.
261. Глава 4 от предвиденото споразумение, посветена на техническите пречки пред търговията, предвижда в членове 4.4—4.11 обмен на информация и сътрудничество в областта на стандартизацията и оценяването на съответствието с цел улесняване на достъпа до пазара. В допълнение, член 4.12 от същото споразумение предвижда, че по решение на Комитета по търговията със стоки страните могат да приемат всякакви разпоредби по прилагането на глава 4.
262. Глава 5 от предвиденото споразумение, която урежда санитарните и фитосанитарните мерки, предвижда в членове 5.8 и 5.9 правила, съгласно които някоя от страните в качеството на вносител на стоки от другата страна може да извършва контролни проверки в нея или да изисква от нея информация.
263. Член 5.10 от същото споразумение въвежда също така правила за сътрудничество и приемане, що се отнася до определянето на районите, отразяващи здравословното състояние на животните и състоянието на намиращите се там растителни видове. Въпросната разпоредба описва задачите, които Комитетът по санитарните и фитосанитарните мерки трябва да изпълнява в тази връзка. Членове 5.15 и 5.16 от това споразумение описват други задачи на комитета.
264. Членове 5.11 и 5.12 от предвиденото споразумение въвеждат задължения за обмен на информация и уведомление.
265. Глава 6 от предвиденото споразумение, отнасящо се до митниците и улесняването на търговията, с членове 6.3, 6.4 и 6.11 задължава страните да гарантират, че техните органи си сътрудничат и обменят информация, по-специално при определяне на митническата стойност. В

допълнение, с член 6.17 тази глава от същото споразумение урежда задачите на Комитета по митническите въпроси и оправомощава страните да вземат определени решения в рамките на същия комитет.

266. Член 7.7 от предвиденото споразумение урежда сътрудничеството в рамките на глава 7, посветена на производството на енергия от възобновяеми източници, както и възможността за приемане на решения във връзка с нейното прилагане в рамките на Комитета по търговията.
267. Глава 8 от това споразумение, уреждаща услугите, установяването и електронната търговия, предвижда в член 8.16, че компетентните органи в Съюза и Сингапур ще разработят обща препоръка за взаимното признаване на професионалните квалификации, която ще предоставят на Комитета по търговията с услуги, инвестициите и обществените поръчки. В тази глава се предвижда и сътрудничество в областта на телекомуникациите (член 8.48) и на електронната търговия (член 8.61).
268. Съгласно член 9.4, параграф 3 от предвиденото споразумение страните по решение на Комитета по търговията могат да се договорят, че някои видове действия, подобно на изброените в параграф 2 от същия член, трябва да се считат за нарушение на задължението за справедливо и равноправно третиране на инвестициите, попадащи под действието на глава 9 от същото споразумение.
269. Членове 10.18—10.20 от предвиденото споразумение уреждат възможността за провеждане на консултации и вземане на решения в рамките на Комитета по търговията с услуги, инвестициите и обществените поръчки по въпросите, уредени в глава 10 относно обществените поръчки.
270. Глава 11 от същото споразумение, посветена на интелектуалната собственост, предвижда в член 11.8 сътрудничество между организациите за колективно управление на авторски права. Също съгласно член 11.23 от него Комитетът по търговията разполага с правомощия за вземане на решения, а съгласно членове 11.51 и 11.52 страните се задължават да обменят информация.
271. Глава 12 от предвиденото споразумение относно конкуренцията и свързаните с нея въпроси предвижда сътрудничество в областта на прилагане на законодателствата на страните (член 12.11) и задължение за консултиране, когато някоя от страните желае това (член 12.13).
272. Член 13.15 от предвиденото споразумение установява задължение за страните да определят служба, действаща като звено за контакт с другата страна за целите на прилагането на глава 13 относно търговията и устойчивото развитие. Той предвижда също създаването на Съвет по търговията и устойчивото развитие, който да наблюдава процеса на прилагане на тази глава. Член 13.16 от същата глава уточнява задачите на звената за контакт и съвета при липса на съгласие между страните по въпроси, произтичащи от глава 13. Член 13.17 от нея добавя, че ако съветът не е намерил задоволително решение относно липсата на съгласие, въпросът трябва да се разгледа от експертна група. Същият член предвижда процесуални правила за целта.
273. Други разпоредби от глава 13 от предвиденото споразумение предвиждат множество възможности за сътрудничество и обмен на информация в областта на социалната закрила на работниците (член 13.4) и опазването на околната среда (членове 13.7 и 13.10).
274. Глава 16 от предвиденото споразумение въвежда механизъм за медиация между страните. Съгласно член 13.16 от него посоченият механизъм не се прилага по отношение на глава 13. Същата глава 16 позволява на страните да търсят взаимноприемливо решение при различие в мненията относно глави 2—12 от предвиденото споразумение.

275. Разпоредбите и механизмите, упоменати в точки 257—274 от настоящото становище, имат за цел да гарантират ефективността на материалноправните разпоредби на предвиденото споразумение, като по същество установяват устройствена структура, способи за сътрудничество, задължения за обмен на информация и определени правомощия за вземане на решения.
276. Съдът вече е имал възможност да отбележи, че компетентността на Съюза за поемане на международни задължения включва и компетентност да приеме съответни институционални разпоредби във връзка с тези задължения. Присъствието им в споразумението е без последици по отношение на естеството на компетентността за сключването му. Действително посочените разпоредби имат обслужващ характер и следователно попадат в обхвата на същата компетентност, към която се числят материалноправните разпоредби, които съпътстват (в този смисъл вж. по-специално становище 1/76 (Споразумение за създаване на Европейски фонд за временно спиране на плавателните съдове по вътрешните водни пътища) от 26 април 1977 г., EU:C:1977:63, т. 5, становище 1/78 (Международно споразумение за естествения каучук) от 4 октомври 1979 г., EU:C:1979:224, т. 56 и решение от 22 октомври 2013 г., Комисия/Съвет, C-137/12, EU:C:2013:675, т. 70 и 71).
277. Тъй като от настоящото становище е видно, че всички материалноправни разпоредби от глави 2—8 и 10—13 от предвиденото споразумение попадат в обхвата на изключителната компетентност на Съюза, разпоредбите, упоменати в точки 258—267 и 269—273 от становището, също попадат в нейния обхват поради съображенията, изложени в точката по-горе от настоящото становище. Същото се отнася за глава 17 от предвиденото споразумение в частта относно Комитетите по търговията със стоки, по санитарните и фитосанитарните мерки и по митническите въпроси.
278. Член 9.4, параграф 3 от предвиденото споразумение, упоменат в точка 268 от настоящото становище, се намира в глава 9, раздел А от това споразумение и следователно за него важат констатациите в точки 243 и 244 от становището.
279. Глава 16 от предвиденото споразумение относно механизма за медиация, както и институционалните и заключителни разпоредби, освен отнасящите се за Комитетите по търговията със стоки, по санитарните и фитосанитарните мерки и по митническите въпроси, които се съдържат в глава 17 от него, се отнасят включително до разпоредбите в глава 9, раздел А от споразумението и следователно, поради изложените в точки 243 и 244 от настоящото становище съображения, не могат да бъдат сключени самостоятелно от Съюза. Същото важи и за глава 1 от предвиденото споразумение, тъй като тя определя целите и задачите на споразумението като цяло и следователно се отнася по-специално до глава 9, раздел А от него.

Прозрачност

280. Глава 14, „Прозрачност“, от предвиденото споразумение установява правила, които се прилагат за областите, посочени в останалите му глави, с изключение на по-специфичните разпоредби от тях, отнасящи се до прозрачността.
281. Със задълженията, съдържащи се в глава 14, страните гарантират най-напред, че всички мерки с общо приложение, свързани с някой аспект, попадащ в обхвата на предвиденото споразумение, ще бъдат ясни и лесно достъпни и че се осигурява достатъчно време между датата на публикуване и датата на влизане в сила на такава мярка (член 14.3). След това те се задължават да улеснят комуникацията по всички въпроси от обхвата на споразумението, като определят звена за контакт и отговарят на определени видове запитвания (член 14.4). Накрая те гарантират, че всяко производство в рамките на въпросното споразумение, което засяга

интересите на лица, стоки или услуги от другата страна, ще бъде в съответствие с принципите на добра администрация и ще подлежи на преразглеждане от безпристрастен и независим съд (членове 14.5—14.7).

282. Тези задължения се прилагат по отношение на мерките, които страните вземат в областите от обхвата на глави 2—13 от предвиденото споразумение. Правилата за прозрачност, от които те се съпътстват, имат за цел да гарантират ефективността на материалноправните разпоредби от същите глави. Тези правила следователно имат обслужващ характер и попадат в обхвата на същата компетентност като материалноправните разпоредби. След като въпросните материалноправни разпоредби попадат в степената, определена в точка 243 от настоящото становище, в компетентността, споделена между Съюза и държавите членки, глава 14 от предвиденото споразумение не би могла да бъде одобрена самостоятелно от Съюза.
283. За сметка на това специфичните правила в областта на прозрачността, предвидени само за някоя от глави 2—8 и 10—13 от предвиденото споразумение, например съдържащите се в членове 4.8, 6.15, 8.17, 8.45, 12.9 и 13.3 от него, попадат в изключителната компетентност на Съюза.
284. Тъй като определени държави членки твърдят, че въпросните правила за прозрачност, доколкото задължават властите в Съюза, включително на държавите членки, да спазват принципите на добра администрация и ефективна съдебна защита, попадат в принадлежащи само на държавите членки компетенции в областта на административните и съдебните производства, достатъчно е да се отбележи, че правилата, съдържащи се в глава 14 от предвиденото споразумение и в разпоредбите, упоменати в предходната точка от настоящото становище, не включват никакви задължения относно административната или съдебна организация на държавите членки, а отразяват обстоятелството, че както Съюзът, така и държавите членки трябва при прилагане на споразумението да зачитат общите принципи и основните права на Съюза, например на добра администрация и ефективна съдебна защита. При това положение не би могло да се счита, че глава 14 навлиза в изключителната компетентност на държавите членки.

Уреждане на спорове

– Уреждане на спорове между инвеститори и държави

285. Както посочва член 9.11, параграф 1 от предвиденото споразумение, раздел Б от девета глава въвежда режим за уреждане на „спорове между ищец от една от страните и другата страна относно третиране, за което се твърди, че нарушава разпоредбите на раздел А (Защита на инвестициите), с което се причинява загуба или вреда на ищца или на негово местно установено дружество“.
286. От член 9.11, параграф 2, букви а) и д) от същото споразумение е видно, че не само Съюзът, а и държавите — членки на Съюза, могат да бъдат страни по тези спорове в качеството си на ответници, било когато са били определени в това качество от Съюза съгласно член 9.15, параграф 2, било когато трябва да бъдат определени в такова качество съгласно член 9.15, параграф 3 от него.
287. Ако спорът не може да бъде разрешен по взаимно съгласие или посредством консултации съгласно член 9.12 или 9.13 от предвиденото споразумение, в съответствие с член 9.15 от него засегнатият инвеститор може да изпрати уведомление за намерение за започване на арбитражно производство. Член 9.16, параграф 1 от същото споразумение предвижда, че след изтичането на три месеца от датата на това уведомление инвеститорият може „да внесе иска по един от [механизмите] за уреждане на споровете“, изброени в него.

288. Член 9.16, параграф 2 от предвиденото споразумение уточнява, че параграф 1 от същия член „се разглежда като съгласие на ответника по отношение на внасянето на иск за арбитраж“.
289. Член 9.17 от същото споразумение изброява всички условия, които трябва да бъдат изпълнени, за да бъде внесен иск в арбитражно производство. Съгласно параграф 1, буква е) от този член едно от тези условия е ищецът да „оттегли всички внесени в национален съд или правораздавателен орган висящи искове относно същото третиране като предполагаемо нарушаващо разпоредбите на раздел А (Защита на инвестициите)“.
290. Без да се засяга упоменатото в точка 30 от настоящото становище, Съдът е компетентен да се произнесе относно естеството на компетентността за въвеждането на подобен режим за уреждане на спорове. В това отношение, макар действително, видно от член 9.17, предвиденото споразумение да не изключва възможността спорът между инвеститор от Сингапур и държава членка да бъде отнесен пред юрисдикциите на държавата членка, става дума все пак само за възможност, която инвеститора ищец упражнява по своя преценка.
291. Последният всъщност може да реши съгласно член 9.16 от същото споразумение спорът да бъде разгледан в арбитражно производство, без тази държава членка да може да възразява, тъй като съгласието ѝ във връзка с това се счита за дадено в съответствие с член 9.16, параграф 2 от него.
292. Подобен режим, който извежда споровете от съдебната компетентност на държавите членки, следователно не би могъл да се отличава с чисто обслужващ характер по смисъла на припомнената в точка 276 от настоящото становище съдебна практика и при това положение не би могъл да бъде въведен без тяхно съгласие.
293. Оттук следва, че одобряването на глава 9, раздел Б от предвиденото споразумение попада в обхвата не на изключителната компетентност на Съюза, а на споделената между него и държавите членки компетентност.
- Уреждане на спорове между страните
294. Целта на глава 15 от предвиденото споразумение е предотвратяването и преодоляването на споровете между страните. Съгласно член 15.2 от него тази глава се прилага „по отношение на всяко различие, засягащо тълкуването и прилагането на разпоредбите на [това споразумение], освен ако изрично е предвидено друго“.
295. Както бе упоменато в точка 154 от настоящото становище, режимът за уреждане на спорове, установен в глава 15 от предвиденото споразумение, не се прилага по отношение на глава 13 от него. За сметка на това този режим може да се прилага между страните за преодоляване на различия, отнасящи се по-специално до тълкуването и прилагането на материалноправните разпоредби на глави 2—12 от предвиденото споразумение.
296. Член 15.4 от него предвижда, че когато страните не успеят да решат спора посредством консултации, ищецът може да поиска сформирането на нарочен арбитражен комитет. Съгласно член 15.19 от същото споразумение всяко решение, произнесено от такъв комитет, има задължителна сила за страните.
297. Член 15.21 от предвиденото споразумение уточнява, че ищецът може да остави този режим за уреждане на спорове без приложение, като вместо него започне процедура в рамките на Световната търговска организация (СТО), с уговорката, че ако е започнало производство по някой от двата режима за уреждане на спорове, които са на разположение, производство със същия предмет не може да бъде образувано по другия режим.

298. Във връзка с компетентността на Съюза да обори глава 15, следва веднага да се напомни, че компетентността на Съюза в областта на международните отношения и способността му да сключва международни споразумения включват по необходимост възможността да се подчинява на решенията на създадената или посочената по силата на такива споразумения юрисдикция, във връзка с тълкуването и прилагането на техните разпоредби (становище 1/91 (Споразумение за ЕИП-I) от 14 декември 1991 г., EU:C:1991:490, т. 40 и 70, становище 1/09 (Споразумение за създаване на унифицирана система за патентно съдопроизводство) от 8 март 2011 г., EU:C:2011:123, т. 74 и становище 2/13 (Присъединяване на Съюза към ЕКПЧ) от 18 декември 2014 г., EU:C:2014:2454, т. 182).
299. По същия начин компетентността на Съюза да сключва международни споразумения включва по необходимост възможността да се подчинява на решенията на орган, който, макар и официално да не е юрисдикция, по същество изпълнява правораздавателни функции, какъвто например е органът за уреждане на спорове, създаден по силата на Споразумението за създаване на СТО.
300. Както бе упоменато в точка 30 от настоящото становище и припомнено в точка 290 от него, настоящото производство не засяга въпроса дали разпоредбите на предвиденото споразумение са съвместими с правото на Съюза.
301. Поради това, за разлика от производствата за даване на становище, указани в точка 298 от настоящото становище, не се налага да се разглежда дали режимът за уреждане на спорове по глава 15 от предвиденото споразумение отговаря на критериите съгласно тези други становища, и по-специално на критерия за зачитане на автономията на правото на Съюза.
302. Тъй като глава 15 от това споразумение се отнася за споровете между Съюза и Република Сингапур във връзка с тълкуването и прилагането на споразумението, настоящото становище също не разглежда въпроса за компетентността на Съда по отношение на разрешаването на спорове в рамките на Съюза във връзка с тълкуването на правото му (вж. по-специално относно тази компетентност решение от 30 май 2006 г., Комисия/Ирландия (завод МОХ), C-459/03, EU:C:2006:345, т. 132 и становище 1/09 (Споразумение за създаване на унифицирана система за патентно съдопроизводство) от 8 март 2011 г., EU:C:2011:123, т. 78).
303. В рамките на настоящото производство е достатъчна констатацията, че режимът за уреждане на спорове, предвиден от нея, е част от институционалната рамка на материалноправните разпоредби на предвиденото споразумение. След като този режим е свързан със спорове между Съюза и Република Сингапур, за разлика от режима за уреждане на спорове между инвеститори и държави, предвиден в глава 9, раздел Б от предвиденото споразумение, той не може да изведе споровете от обхвата на компетентността на юрисдикциите на държавите членки или на Съюза. При това положение намира приложение правилото, установено от съдебната практика и припомнено в точка 276 от настоящото становище.
304. Споровете съгласно уредбата по глава 15 могат по-специално да се отнасят до разпоредбите на глава 9, раздел А от предвиденото споразумение. Следователно поради идентични на вече изложените в точки 243 и 244 от настоящото становище съображения глава 15 не би могла да бъде одобрена самостоятелно от Съюза.

Отговор на искането за становище

305. От изложените съображения в тяхната цялост следва, че предвиденото споразумение попада в изключителната компетентност на Съюза, с изключение на следните разпоредби, които попадат в споделената между Съюза и държавите членки компетентност:

- разпоредбите на глава 9 (Инвестиции), раздел А (Защита на инвестициите) от това споразумение, доколкото се отнасят до инвестиции между Съюза и Република Сингапур, които не са преки,
- разпоредбите на глава 9, раздел Б (Уреждане на спорове между инвеститор и държава), и
- разпоредбите на глави 1 (Цели и общи определения), 14 (Прозрачност), 15 (Уреждане на спорове между страните), 16 (Механизъм за медиация) и 17 (Институционални, общи и заключителни разпоредби) от това споразумение, доколкото се отнасят до разпоредбите на глава 9, а последните попадат в обхвата на споделената между Съюза и държавите членки компетентност.

Предвид изложеното Съдът (пленум) приема следното становище:

Споразумението за свободна търговия между Европейския съюз и Република Сингапур попада в изключителната компетентност на Съюза, с изключение на следните разпоредби, които попадат в споделената между Съюза и държавите членки компетентност:

- **разпоредбите на глава 9 (Инвестиции), раздел А (Защита на инвестициите) от това споразумение, доколкото се отнасят до инвестиции между Съюза и Република Сингапур, които не са преки,**
- **разпоредбите на глава 9, раздел Б (Уреждане на спорове между инвеститор и държава), и**
- **разпоредбите на глави 1 (Цели и общи определения), 14 (Прозрачност), 15 (Уреждане на спорове между страните), 16 (Механизъм за медиация) и 17 (Институционални, общи и заключителни разпоредби) от това споразумение, доколкото се отнасят до разпоредбите на глава 9, а последните попадат в обхвата на споделената между Съюза и държавите членки компетентност.**

Lenaerts Tizzano Silva de Lapuerta

Ilešič Bay Larsen von Danwitz

Da Cruz Vilaça Juhász Berger

Prechal Vilaras Regan

Rosas Borg Barthet Malenovský

Bonichot Арабаджиев Toader

Šváby Jarašiūnas Fernlund

Vajda Biltgen

Jürimäe Lycourgos

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 16 май 2017 година.

Секретар Председател

A. Calot Escobar K. Lenaerts